

כ"ה 21-05-1426

בבית הדין האזורי לעבודה

ירושלים

בעניין:

איגוד המתכננים בישראל, ע.ר. מס' 580059004

ע"י ב"כ עוה"ד אשר כהנא מרח' יגאל אלון 65, תל-אביב 6744316.

טלפון: 03-6932828; פקסימיליה: 03-6932829.

המבקש;

- נגד -

עיריית ירושלים

כיכר ספרא 3, ת.ד. 775, ירושלים 9100701.

המשיבה;

בקשה דחופה (במעמד צד אחד) לצו ביניים ולסעד ארעי

כב' בית הדין מתבקש בזאת:

א. ליתן צו ביניים, עד למתן פסק דין בתובענה המוגשת יחד עם בקשה זו על-ידי המבקש, האוסר על עיריית

ירושלים למנות מועמד/ת לתפקיד מנהל/ת האגף לתכנון עיר בהתאם למכרז חיצוני/פנימי מס' 115/21

ו/או לתפקיד מנהל/ת האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי בהתאם למכרז חיצוני/פנימי מס' 114/21 -

מכרזים אשר מונעים מראש הגשת מועמדות לתפקידים ע"י מתכנני ערים ואזורים בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים ללא כל הצדקה עניינית ותוך פגיעה חמורה שלא לתכלית ראויה ובלתי מידתית בחופש העיסוק ובאינטרס הציבורי.

ב. לאור דחיפות העניין ומחשש ממשי כי עד לדיון בבקשה זו תבצע המשיבה מינויים למשרות נשוא

המכרזים הנ"ל בכדי לסכל בירור התובענה, ליתן באופן דחוף צו ארעי, במעמד צד אחד, האוסר על

עיריית ירושלים למנות מועמד/ת לתפקיד מנהל/ת האגף לתכנון עיר בהתאם למכרז חיצוני/פנימי מס'

115/21 ו/או לתפקיד מנהל/ת האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי בהתאם למכרז חיצוני/פנימי מס'

114/21 עד לקבלת החלטה בבקשה לצו ביניים.

ואלו נימוקי הבקשה:

כללי

1. עניינה של בקשה זו הוא בשני מכרזים פנימיים / חיצוניים שפרסמה המשיבה (עיריית ירושלים) לתפקידים

בכירים במינהל התכנון בעיריית ירושלים - מנהל האגף לתכנון העיר ומנהל האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני

ועסקי, אשר באופן בלתי מתקבל על הדעת בעליל, מדירים מתכנני ערים ואזורים בעל תואר אקדמי בתכנון

ערים ואזורים מלהגיש מעמדות למשרות בעירייה (המשמשת גם כוועדה מקומית - דהיינו, מוסד תכנון)

שעיקר עיסוקן **בתכנון ערים** ואשר אין ולא יכולה להיות ספק כי תואר אקדמי בתחום תכנון ערים ואזורים הינו כשירות מתאימה (מבחינת השכלה) למילוי המשרות ולמינוי להן.

במכרז למשרת מנהל/ת האגף **לתכנון העיר** תנאי הסף מחייבים כי המועמד/ת הינה בעל תואר אקדמי באדריכלות או הנדסה בלבד ולכן נוצר מצב בלתי מתקבל על הדעת שבו **מתכנן ערים ואזורים בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים** (שאינו בהכרח אדריכל או מהנדס) אינו יכול להגיש מועמדות **למשרה שכל עניינה תכנון ערים**.

במכרז למנהל האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי מאפשרים תנאי הסף הגשת מועמדות על-ידי בעל/ת תואר אקדמי בכלכלה, משפטים, אדריכלות או הנדסה אך גם כאן בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים, שהינו **בעל הכשרה ייחודית** בתכנון אסטרטגי ופיתוח עירוני וכלכלה עירונית, אינו יכול כלל להגיש מועמדות למכרז.

2. למרבה הצער, פניית איגוד המתכננים בישראל לעיריית ירושלים לשינוי תנאי הסף במכרזים באופן שיאפשר הגשת מועמדות של מתכנני ערים ואזורים בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים נדחתה ע"י עיריית ירושלים, בנימוק חסר כל שחר (ואף מעליב) כי תנאי הסף שנקבעו נדרשים כביכול בכדי שלא ייוצר מצב שבעל התפקיד ימצא "בנחיתות מקצועית" (כך ממש!) למול עובדים אחרים או בעלי מקצוע חיצוניים - טענה שממנה משתמע כי מתכנני ערים ואזורים הם "נחותים" (!!!) מאדריכלים או מהנדסים בתחום **התכנון העירוני**.

3. כבר בפתח הדברים יובהר, כי לא זאת בלבד שתואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים מבטיח שייבחר לתפקידים מועד בעל הכישורים וההשכלה הטובים והמתאימים ביותר, אלא שזוהי גם **הדרישה המקובלת** לתפקידים בכירים בתחום התכנון העירוני (לרבות מנהל אגף ו/או מחלקה לתכנון עיר או תכנון אסטרטגי) במינהל התכנון במשרד הפנים, במשרדי ממשלה אחרים וברשויות מקומיות גדולות אחרות. יתרה מזאת, גם **בעיריית ירושלים עצמה** נוסח המכרז הקודם לתפקיד מנהל מחלקת האגף לתכנון עיר היה שונה ואפשר הגשת מועמדות ע"י בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ומי שאכן מונה לתפקיד זה **וכיהן בתפקיד בכיר זה בעיריית ירושלים עצמה** עד לאחרונה, **מתכנן הערים** עופר גריינדגר (לשעבר מתכנן מחוז ירושלים במינהל התכנון), הינו **בעל תואר אקדמי בתכנון ערים** ואינו אדריכל או מהנדס.

4. בנסיבות אלו, הגיש איגוד המתכננים (במקביל להגשת בקשה זו) תובענה לביטול המכרזים נשוא ההליך, לאור העובדה כי הם כוללים **תנאי סף בלתי סבירים בעליל** הגורמים לפגיעה בלתי מתקבלת על הדעת, בלתי מוצדקת ובלתי מידתית בחופש העיסוק **בחירות היסוד החוקתיות** של חופש העיסוק של מתכנני הערים והאזורים בישראל או לחלופין למתן צו המורה על **שינוי תנאי הסף במכרזים הנ"ל** באופן שיאפשר הגשת מועמדות גם לבעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים ופרסום מחדש של המכרז לאחר תיקון תנאי הסף.

5. בקשה זו לצו ארעי במעמד צד ולצד אחד בכדי למנוע שינוי המצב הקיים, תוך פגיעה קשה באינטרס הציבורי, באופן שיסכל את בירור התובענה.

הצדדים להליך

6. המבקש, איגוד המתכננים בישראל (להלן: "איגוד המתכננים"), הוא הארגון המקצועי המייצג את מתכנני הערים והאזורים בישראל וחברים בו מרבית מתכנני הערים בישראל המתמחים בתחומים שונים של התכנון המרחבי, כגון תכנון פיזי, תכנון חברתי ושיתוף הציבור, תכנון כלכלי ותכנון סביבתי. חברי איגוד המתכננים הינם מתכנני ערים ואזורים בעלי רקע אקדמי מגוון, הכוללים בין היתר בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים וכן אדריכלים בעלי תואר אקדמי או הכשרה וניסיון בתחום תכנון הערים והאזורים. חברי איגוד המתכננים כוללים מתכנני ערים מהמגזר הפרטי, מתכנני ערים מהאקדמיה וכן מתכנני ערים המועסקים במשרדי הממשלה, במוסדות התכנון הארציים והמחוזיים ובוועדות המקומיות לתכנון ולבניה וברשויות המקומיות.

7. איגוד המתכננים הוקם לפני 55 שנה ופועל כעמותה רשומה וחבר בין היתר בארגון הבינלאומי International Society of City and Regional Planners (ISOCARP).

8. איגוד המתכננים פועל לא רק במטרה לאגד את העוסקים בתכנון ערים אלא פועל, בין היתר, לקידום איכות התכנון המרחבי בישראל, טיפוח ועידוד העשייה התכנונית בדגש על מחויבות לאדם, לסביבה, לחברה ולקהילה ולשיתוף הציבור בפעילות התכנונית. במסגרת פעילות איגוד המתכננים, נוטלים חברי איגוד המתכננים חלק בין היתר בהליכי חקיקה הנוגעים לתכנון ולבניה ובכלל זה הגשת ניירות עמדה לתזכירי חוק, הצעות חוק והשתתפות בדיונים בוועדות הכנסת וכן בשיבות ו"שולחנות עגולים" במינהל התכנון ומשרדי ממשלה בסוגיות מרכזיות בתכנון עיר ואזור ומעמד המתכנן. כמו כן, איגוד המתכננים פונה מזה מספר שנים (בהצלחה רבה) למשרדי ממשלה, רשויות מקומיות וגופים ציבוריים שונים בכל הנוגע למכרזים בתחום תכנון הערים והאזורים המדירים מתכנני ערים ואזורים, שאינם בהכרח אדריכלים או מהנדסים.

כמו כן, איגוד המתכננים, כמו איגודים מקצועיים של מתכנני ערים מקבילים במדינות אחרות, עוסק בין היתר בהגדרת לימודי הליבה במסלולי לימוד אקדמיים לתכנון ערים ואזורים בישראל והכרה בתארים אקדמיים בישראל כתארים בתחום תכנון הערים והאזורים וכן פועל לרישום מתכנני ערים ואזורים ב"פנקס המתכננים", שהינו פנקס וולנטרי שתנאי הרישום שלו נקבעים ע"י איגוד המתכננים.

9. התובענה ובקשה זו מוגשים על-ידי איגוד המתכננים כעותר ציבורי לאור הפגיעה הקשה באינטרס הציבורי הנובע מהדרה שלא כדין של מתכנני ערים ואזורים בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים ממשרות בכירות בתחום תכנון הערים והאזורים ברשות מקומית ומוסד תכנון.

10. המשיבה הינה עירייה לפי פקודת העיריות [נוסח חדש], אשר בהתאם להוראות סעיף 18(א) לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 מועצת העיר משמשת גם כועדה המקומית לתכנון ולבניה במרחב התכנון המקומי ירושלים.

הרקע העובדתי

11. ביום 11 באפריל 2021 הוציאה עיריית ירושלים הודעה על שני מכרזים חיצוניים לתפקידים בכירים (מנהלי אגפים) במינהל התכנון בעירייה:

- 11.1. מכרז חיצוני / פנימי מס' 115/21 למנהל/ת האגף לתכנון עיר במינהל התכנון.
- 11.2. מכרז חיצוני / פנימי מס' 114/21 למנהל/ת האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי במינהל התכנון.
- בשני המכרזים המועד האחרון להגשת מועמדות היה 25/04/2021 - דהיינו שבועיים בלבד לאחר המועד בו הוצאה ההודעה בדבר המכרזים. לעותר לא ידוע אם פורסמו הודעות בדבר המכרזים בלוח המודעות של העירייה ובשני עיתונים כנדרש בסעיף 6 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים), תש"ס-1979.
12. מכרז מס' 115/21 הינו מכרז פומבי למשרת מנהל/ת האגף לתכנון העיר בדרגה 43-45 בדירוג אקדמאים. בהתאם למכרז מטרת התפקיד הינה ניהול, פיתוח והפעלת האגף לתכנון עיר על כל יחידותיו, לצורך ייזום והכנת תכניות לתכנון העיר משלב תכניות המתאר ועד לתכניות מפורטות, תוך התאמתן למרקם העירוני ולתכנון האסטרטגי וייצוג עיריית ירושלים בפני מוסדות התכנון המחוזיים והארציים. תחומי האחריות כוללים גיבוש מדיניות בתחומי התכנון העירוני, ניהול פיקוח ותיאום עבודות האגף, ייעוץ מקצועי להנהלת העירייה ולגורמים שונים בתחומי התכנון העירוני, בקרה על רמת ואיכות השירות המקצועי שניתן ע"י עובדי האגף ובקרה על מערך התכנון והביצוע של פרויקטים ותכניות בתחומי התכנון העירוני.
- אין כל ספק, כי לאור תיאור התפקיד, תחומי האחריות והמטלות העיקריות של התפקיד, מדובר בתפקיד בתחום התכנון העירוני שמטבע הדברים צריך להיות ממונה לו מתכנן ערים ואזורים.
- עם זאת, לתדהמת איגוד המתכננים, במסגרת הדרישות המקצועיות למשרה נדרש "תואר אקדמי באדריכלות או בהנדסה אזרחית (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים), רצוי תואר שני". במילים אחרות, המכרז למשרת מנהל האגף לתכנון עיר מיועד אך ורק לאדריכלים ולמהנדסים (אשר השכלתם האקדמית כלל אינה בתחום התכנון העירוני) ומנוע מראש ממתכנן ערים ואזורים, שהינו בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים, מלהתמודד למשרה שכל עניינה בתחום התכנון העירוני.
- יובהר כבר עתה, כי על פניו תואר אקדמי באדריכלות (ללא תואר שני בתכנון ערים ואזורים) איננו מקנה הכשרה אקדמית מספקת לעיסוק בתכנון ערים ואזורים ובכל מקרה תואר אקדמי בהנדסה בוודאי שאינו מקנה הכשרה בתכנון עירוני.
- העתק ההודעה על מכרז 115/21 מצורף כנספח א' לבקשה.
13. מכרז מס' 114/21 הינו מכרז פומבי למשרת מנהל האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי במינהל התכנון בדרגה 43-45 בדירוג האקדמאים או שכר כולל (מקביל לדרגת מהל האגף לתכנון עיר). בהתאם לתיאור התפקיד, תחומי האחריות והמטלות העיקריות של התפקיד מדובר במשרה שעניינה המרכזי הינו בסיוע לראש מינהל התכנון בגיבוש מדיניות ופיתוח אסטרטגי עירוני, רובעי ועסקי, "תכלול מערך התכנון והבניה בעיר" בהיבטים ארגוניים ומקצועיים, ייעול תהליכי עבודה במינהל התכנון, ניהול והובלת פרויקטים ותכניות שונות מול יזמים, מתן פתרון לחסמים חוצי מינהל, קידום ופיתוח יוזמות חדשות לפיתוח העיר, סיוע במו"מ מול יזמים וגופים ציבוריים, פרטיים ועסקיים.

אין כל ספק, כי לאור תיאור התפקיד, תחומי האחריות והמטלות העיקריות של התפקיד, מדובר בתפקיד **שתואמת להשכלה אקדמית בתחום תכנון הערים ואזורים**, אך כוללת בין היתר לימודי כלכלה עירונית, לימוד אקדמי ומעשי בהכנת תכניות אסטרטגיות, לימוד היבטים משפטיים של תחום דיני תכנון ובניה ועוד. מתכנני ערים ואזורים רבים עוסקים במסגרת עבודתם בתחום התכנון העירוני הן בשירות הציבורי והן במגזר הפרטי בין היתר בהליכי גיבוש מדיניות ציבורית ופיתוח תכניות אסטרטגיות וכן בניהול, ייזום וקידום פרויקטים, לרבות טיפול בהסרת חסמים ארגוניים ובירוקרטים, ניהול מו"מ מול יזמים וגופים ציבוריים, פרטיים ועסקיים ותכלול עבודת צוות מקצועי רב תחומי.

עם זאת, לתדהמת איגוד המתכננים במסגרת הדרישות המקצועיות למשרה נדרש "תואר אקדמי בכלכלה או תואר אקדמי במשפטים ורישיון ישראלי בתוקף לעריכת דין או תואר אקדמי בהדסה אזרחית או באדריכלות, רצוי תואר שני." במילים אחרות, המכרז למשרת מנהל האגף לפיתוח אסטרטגי מיועדת אך ורק לכלכלנים, עו"ד, אדריכלים ולמהנדסים **ומנוע מראש ממתכנני ערים ואזורים, שהינו בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים, מלהתמודד כלל למשרה שכל עניינה בתחום הפיתוח העירוני.**

יובהר כבר עתה, כי לא ברור מדוע תארים אקדמיים באדריכלות, בהנדסה, במשפטים או בכלכלה מספקים כביכול הכשרה אקדמית טובה יותר למילוי המשרה מתואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים ועל פניו ספק אם לבעל תואר במשפטים או בכלכלה יש הבנה בקידום פרויקטים מורכבים בתחום התכנון והבניה או אם לבעל תואר אקדמי באדריכלות או בהנדסה הכשרה כלשהי בפיתוח אסטרטגי, פיתוח וקידום יוזמות חדשות לפיתוח העיר, ניהול מו"מ עם יזמים, גופים ציבוריים, פרטיים או עסקיים.

העתק ההודעה על מכרז 114/21 מצורף כנספח ב' לבקשה.

14. ב-18/04/2021, סמוך לאחר שדבר הוצאת המכרזים הובא לידיעת איגוד המתכננים, פנה איגוד המתכננים לראש עיריית ירושלים בדרישה לתיקון תנאי הסף במכרזים הני"ל על-ידי הוספת האפשרות להתמודדות במכרזים **גם** לבעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים (כלומר, הרחבת תנאי הסף ולא צמצום). מכיוון שלא איגוד המתכננים ידוע שמנהל האגף לתכנון העיר בירושלים עד לאחרונה היה מתכנן ערים **שאינו אדריכל או מהנדס** (כפי שמנהלת האגף לתכנון עיר בעיריית תל אביב כיום הינה מתכנתת ולא אדריכלית או מהנדסת) וכי מנהלי מחלקות או יחידות לתכנון אסטרטגי ברשויות מקומיות רבות הינם מתכנני ערים ואזורים, סבר איגוד המתכננים כי נפלה שגגה שלא במכוון בניסוח המכרזים וכי עיריית ירושלים תזדרז לתקן את השגגה במהרה. איוד המתכננים אף ביקש הארכת המועד להגשת מועמדות לומר ואף הציע לסייע לעיריית ירושלים בהפצת המכרזים לכלל חברי איגוד המתכננים לאחר שינוי תנאי הסף בכדי לאפשר לעירייה למנות את המועמדים או המועמדות המתאימים ביותר למשרות הבכירות.

העתק מכתב יו"ר (משותפת) של איגוד המתכננים בישראל לעיריית ירושלים מיום 18/04/2021 מצורף כנספח ג' לבקשה.

15. ב-21/04/2021 פנו גם פרופ' גלעד רוזן, מנהל המכון ללימודים עירוניים ואזוריים באוניברסיטה העברית, ופרופ' ערן רזין, מרצה בכיר במכון ללימודים עירוניים באוניברסיטה העברית, לראש עיריית ירושלים ולמהנדס העיר ירושלים והביעו תדהמתם לנוכח העובדה שבין תחומי ההשכלה העומדים בתנאי הסף במכרזים הני"ל לא נכללו בעלי תארים אקדמיים בתכנון ערים, שהכשרתם תואמת לגמרי את דרישות

התפקיד בשני המכרזים. הדבר עורר הפתעה במיוחד לאור העובדה כי אחד ממסלולי הלימוד האקדמיים בתכנון ערים בישראל פועל מזה שנים רבות דווקא באוניברסיטה העברית בירושלים ובוגריו מכהנים במשרות הבכירות ביותר בשירות הציבורי בתחום התכנון העירוני ובכלל זאת, מנהלת מינהל התכנון לשעבר, מתכנני מחוזות במינהל התכנון ומשרדי ממשלה ומנהלי אגפים ומחלקות בתחום התכנון העירוני ותכנון אסטרטגי ברשויות מקומיות שונות, בכללם עיריית ירושלים.

העתק מכתבם של פרופ' גלעד רוזן ופרופ' ערן רזין לראש עיריית ירושלים ולמהנדס העיר ירושלים מיום 21/04/2021 מצורף **כנספח ד'** לבקשה.

16. ביום חמישי, ה-22/04/2021 בשעות הצהריים (זמן קצר לפני המועד האחרון להגשת מועמדותיות במכרזים) התקבל מכתב תשובה של מר חיים גבאי, המשנה למנכ"ל עיריית ירושלים וראש מינהל משאבי אנוש והמינהל העירוני, אשר דחה את פניית איגוד המתכננים לחלוטין בנימוקים וטיעונים מופרכים (העולים כדי עלבון למתכנני הערים) המגלים חוסר הבנה או מודעות למהות מקצוע תכנון הערים והאזורים או לתוכנם של מסלולי השכלה האקדמית בתחום תכנון ערים ואזורים.

העתק מכתב עיריית ירושלים מיום 22/04/2021 מצורף **כנספח ה'** לבקשה.

17. בנסיבות אלו הוגשה התובענה כנגד תנאי הסף הבלתי סבירים בעליל במכרזים המנועים ללא כל הצדקה ובניגוד לכל הגיון ממתכנני ערים ואזורים להגיש מועמדות למשרות **בתחום התכנון העירוני** כאשר משרות דומות או מקבילות ברשויות מקומיות אחרות (ואף משרות ביכורת יותר במשרדי ממשלה) מאוישות ע"י מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים ואף **בעיריית ירושלים עצמה** מנהל האגף לתכנון העיר במשך שנים ועד לאחרונה היה מתכנן ערים שאיננו אדריכל או מהנדס (מתכנן הערים המוערך עופר גריידנגר, כיום מרצה במכון ללימודים עירוניים ואזוריים באוניברסיטה העברית). תנאי סף השוללים ממתכנני ערים ואזורים את האפשרות לעסוק במקצועם מהווים פגיעה בלתי מוצדקת ובלתי מידתית בזכות היסוד של חופש העיסוק ומהווים סכנה למקצוע תכנון הערים בישראל.

18. בשל הפגיעה הקשה באינטרס הציבורי והשלכות תנאי הסף במכרזים אלו, במיוחד שעה שמדובר במכרזים של עיר הבירה והעיר הגדולה בישראל, על מקצוע התכנון העירוני בישראל ולאור העובדה כי מתכנני ערים ואזורים (שחלק ניכר מהם עובדים בשירות הציבורי) נרתעים מעימות מול רשות מקומית גדולה מחשש לפרנסתם ולאור העלות הכרוכה בהליכים משפטיים, נאלץ איגוד המתכננים להגיש את התובענה ובקשה זו **כעותר ציבורי**.

תיאור קצר על מקצוע תכנון הערים ומסלולי ההשכלה האקדמיים בתכנון ערים ואזורים

19. מזה עשרות שנים המקצוע "תכנון ערים ואזורים" מוכר בעולם כולו וגם בישראל כפרופסיה העומדת בפני **עצמה**, השונה ומאובחנת ממקצועות אחרים כגון אדריכלות או הנדסה. תכנון ערים ואזורים הינו תהליך מורכב, שמטרתו לקבוע מדיניות ואסטרטגיות לפתרון בעיות מורכבות בתחום העיר והאזור והוא כולל התמחויות רבות בתחומים שונים. במשך עשרות שנים התבסס מעמדו של התכנון העירוני והאזורי **כמקצוע בפני עצמו** והחלו להיפתח בעולם כולו וגם בישראל מסלולי הכשרה נפרדים וייחודיים למתכנני ערים ואזורים, ארגונים מקצועיים נפרדים למתכנני ערים ואזורים והתגבשו כללי אתיקה לעוסקים במקצוע.

20. תהליך התכנון המרחבי שונה מטבעו מתכנון אדריכלי של מבנים והוא כרוך בניתוח מורכב של ידע מדיסציפלינות שונות ומגוונות הכוללות, בין היתר, כלכלה עירונית ואזורית, גאוגרפיה עירונית ואזורית, איכות הסביבה והנדסת הסביבה, סוציולוגיה, עיצוב עירוני ואדריכלות, תחבורה, מדיניות ציבורית ומינהל, משפט ועוד. תכנון ערים ואזורים יוצא מנקודת המבט של המדיניות הציבורית ולא מתוך נקודת מבט של עיצוב מוצר פיזי.

21. פעמים רבות בתהליך התכנון המרחבי מעורבים בעלי מקצוע שונים מדיסציפלינות שונות, כגון יועץ תנועה, יועץ תשתיות, יועץ סביבתי, אדריכל, אדריכל נוף, יועץ משפטי, שמאי מקרקעין, כלכלן ועוד. בעל המקצוע אשר תפקידו לנצח על מכלול הדיסציפלינות ובעלי המקצוע ולהביא לשילוב הידע מכל התחומים השונים לכדי תכנית המגבשת את המדיניות הכוללים ביחס לשימושי הקרקע ולפיתוח הוא מתכנן הערים והאזורים.

22. מסיבה זו בארץ ובעולם קיימים מסלולים מיוחדים להכשרת מתכנני ערים ואזורים, כדוגמת המסלולים לתואר שני בכמה מהאוניברסיטאות המובילות בישראל. בעולם קיימות למעלה מ-400 אוניברסיטאות המעניקות תארים בתכנון וקיימות פעילות בינלאומית מקצועית ואקדמית ענפה מאד בתחום זה.

בישראל זכו עד כה ארבעה מסלולים אקדמיים בהכרת איגוד המתכננים הישראלי כתארים אקדמיים בתכנון ערים ואזורים הכוללים את כל לימודי הליבה בתחום התכנון הנדרשים להכשרה אקדמית מספקת למקצוע תכנון הערים והאזורים. בהתאם לכך תואר בתכנון ערים ואזורים חייב לכלול לימודי חובה בתאוריות התכנון, לימודים על חוק התכנון והבניה, מבנה מערכת התכנון וההליכים התכנוניים בישראל, לימודי בסיס תיאורטיים בהיבטים פיסיים, כלכליים, סביבתיים, חברתיים ופוליטיים הקשורים לתכנון עירוני, הקניית כלים במודלים ושיטות כמותיות ואיכותניות בתכנון וידע במערכות מידע גיאוגרפיות ומיפוי ממוחשב וכן לכל הפחות שני אולפנים (סדנאות תכנון) ליישום פרקטי ואינטגרטיבי של שלושת תחומי הליבה - תיאוריה, תכנים וכלים.

כל המסלולים שקיבלו הכרה בישראל הינם לתואר שני הפתוחים לבעלי תואר אקדמי ראשון בתחומים שונים (בכפוף לביצוע השלמות שונות) וכוללים את התואר השני בתכנון ערים ואזורים בטכניון, תואר שני בגאוגרפיה ותכנון עירוני במסגרת המכון ללימודים עירוניים ואזורים באוניברסיטה העברית, תואר שני בגאוגרפיה ופיתוח סביבתי המגמה בתכנון ערים באוניברסיטת בן גוריון ותואר שני בגאוגרפיה וסביבת האדם – התמחות בלימודי תכנון ועיצוב עירוני - אזורי מאוניברסיטת תל אביב.

23. ברוב המדינות המפותחות בעולם (וישראל ביניהם) קיימת הכרה ברורה של פרופסיה העומדת בפני עצמה, הנקראת תכנון ערים ואזורים, ופועלים ארגונים מקצועיים ייחודיים למקצוע זה שתפקידם לאגד את מתכנני הערים, לקדם את איכות התכנון העירוני ולקדם את מעמד המקצוע ומתכנני הערים והאזורים. כך למשל, בארצות הברית פועל מזה עשרות שנים ה-American Planning Association (APA) המאגד עשרות אלפי מתכנני ערים ואזורים מכל מדינות הפדרציה. בבריטניה ובמדינות נוספות בחבר העמים הבריטי פועל ה-Royal Town Planning Institute (RTPI) מכוח אמנה מלכותית לקידום ואיגוד מתכנני הערים והאזורים ברחבי הממלכה. בקנדה פועל ה-Canadian Institute of Planners (CIP) משנת 1919 ומאגד כ-7,500 מתכנני ערים ואזורים. באוסטרליה פועל ה-Planning Institute of Australia (PIA) המאגד מספר דומה של מתכנני ערים ואזורים. בכל מדינות אלו ההבחנה בין המקצוע "תכנון ערים

ואזורים" לבין המקצוע "אדריכלות" הינו ברור ולא קיימת תופעה של ניסיון למנוע ממתכנני הערים האזורים מפעולות בסיסיות בתחום מקצועם או ממילוי משרות בכירות בשירות הציבורי בתחום התכנון העירוני.

24. חלק ניכר מהעוסקים בתכנון ערים ואזורים בארץ הן במגזר הציבורי והן במגזר הפרטי **אינם** אדריכלים או מהנדסים, אלא מתכנני ערים ואזורים בעלי השכלה והכשרה מתאימה ובעלי רקע קודם בתחום הגאוגרפיה, סביבה, אדריכלות, הנדסה, כלכלה, סוציולוגיה, מינהל ציבורי ועוד.

כיום מתכנני ערים ואזורים (שאינם בהכרח אדריכלים או מהנדסים) מצויים בתפקידים הבכירים ביותר בתחום התכנון בעולם ובישראל. כך למשל, מנהלת מינהל התכנון במשרד הפנים הנוכחית (המתכנתת דלית זילבר) וקודמתה (המתכנתת בינת שוורץ) הינן בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואינן אדריכליות או מהנדסות. מתכנני מחוזות במינהל התכנון בעבר ובהווה היו והינם מתכננים ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים ובכלל זה מתכנתת המחוז במחוז ירושלים כיום, המתכנתת שירה תלמי בבאי (כמו קודמיה), מתכנן המחוז במחוז מרכז כיום, המתכנן גיא קפלן, מתכנתת המחוז במחוז חיפה כיום, המתכנתת ליאת פלד, מתכנן המחוז במחוז הדרום, המתכנן תומר גוטהלף. יתרה מזאת, חלק ניכר מיושבי ראש וועדות מחוזיות כיום ובעבר הינם מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים כמו המתכנתת שירה ברנד במחוז מרכז והמתכנן איתמר בן דוד במחוז חיפה.

בנוסף, מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים ומהנדסים ממלאים משרות בכירות בתחום התכנון העירוני ברשויות מקומיות שונות ובמיוחד רשויות גדולות ובכלל זה סגנית מהנדסת העיר ומנהלת אגף לתכנון עיר בעיריית תל אביב, המתכנתת אורלי אראל. כאמור לעיל, עד לאחרונה מנהל האגף לתכנון העיר בעיריית ירושלים עצמה היה מתכנן ערים בעל תואר אקדמי בתכנון ערים שאיננו אדריכל או מהנדס והינו בעל מקצוע מוערך ביותר אשר כיהן בעבר כמתכנן מחוז וכיום מרצה במכון ללימודים עירוניים ואזוריים באוניברסיטה העברית.

בקשה לסעד זמני – המסגרת הנורמטיבית

25. תקנה 95 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018, החלה בבית הדין לעבודה מכוח תקנה 129 לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין), תשנ"ב-1991, קובעת כדלקמן:

"(ב) הוגשה בקשה למתן סעד זמני במסגרת תביעה, רשאי בית המשפט לתת את הסעד המבוקש, אם שוכנע, על בסיס ראיות מספקות לכאורה בקיומה של עילת תביעה, בקיום התנאים למתן הסעד כאמור בפרק זה ובנחיצות הסעד הזמני לצורך הגשמת המטרה.

...

(ד) בהחלטתו אם לתת סעד זמני וכן בקביעת סוג הסעד, היקפו ותנאיו, ישקול בית המשפט, בין השאר, את השיקולים האלה:

(1) הנזק שעלול להיגרם למבקש אם לא יינתן הסעד הזמני לעומת הנזק שעלול להיגרם למשיב אם יינתן הסעד הזמני, וכן נזק העלול להיגרם לאדם אחר או לעניין ציבורי;

(2) אם אין סעד אחר שפגיעתו במשיב קלה יותר, המשיג את התכלית שלשמה נועד הסעד הזמני;

(3) תום לבם של בעלי הדין, הן בקשר לגוף העניין והן בקשר להגשת התביעה ובקשת הסעד הזמני, והאם המבקש לא השתהה יתר על המידה בנסיבות העניין בהגשת כתב התביעה או בהגשת הבקשה לסעד הזמני.

26. בהתאם לפסיקה, התנאים המצטברים למתן סעד זמני הינם כדלקמן (דב"ע (ארצי) 3-77/98 אבו עראר - המועצה המקומית ערערה [פורסם בנבו] (21/05/1988)):

"שלושה הם התנאים העיקריים הנדרשים לשם מתן הסעד הזמני:

- א. על מבקש הסעד להוכיח עילת תביעה המתבססת על זכות שלכאורה קנויה לו. למותר לציין כי לצורך מתן סעד זמני די בראיות לכאורה לצורך הוכחת העובדות השנויות במחלוקת ולא נדרש שכנוע במידה הדרושה להכרעה בהליך.
- ב. על בית הדין לבחון האם קיימים שיקולים שלא להיעתר לבקשה, היינו: האם בא המבקש ביושר, בניקיון כפיים או שמא העלים עובדות חשובות מידיעת בית הדין והבקשה לוקה בשיהוי.
- ג. על בית הדין לשקול את מידת הנזק העשוי להיגרם לכל אחד מבעלי הדין אם יינתן הצו אם לאו והשוואתם זה לזה.

ראו גם בע"ע (ארצי) 10-04-10 30914-04 בוסי - רשת הגנים של אגודת ישראל [פורסם בנבו] (12/09/1988).

27. לכך יש להוסיף, כי כאשר מדובר בתובענה שהינה הלכה למעשה עתירה המוגשת על-ידי עותר ציבורי הנוגעת לטענות מתחום המשפט המינהלי הרי שבמסגרת השיקולים שעל בית הדין לשקול במסגרת ההכרעה בבקשה לצו ביניים הם מידת הפגיעה בשלטון החוק ובאינטרס הציבורי וכן הצורך בצו הביניים בכדי למנוע סיכול הדין בתובענה המעלה טענות כבדות משקל שיש מקום להכריע בהן לגופן.

התובענה מגלה סיכויים לכאורה

28. במקרה דנן, על פניו התובענה מגלה סיכויים לכאורה טובים (בלשון ההמעטה), שכן מדובר במכרזים הכוללים תנאי סף בלתי סבירים בעליל המונעים ממתכנני ערים ואזורים בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים להגיש מועמדות למכרז למשרות שכל עניינן תכנון עירוני. זאת, במיוחד שעה שעד לאחרונה מי שכיהן כמנהל האגף לתכנון עיר בעיריית ירושלים היה מתכנן ערים ואזורים (לשעבר מתכנן המחוז וכיום מרצה במכון ללימודים עירוניים ואזוריים באוניברסיטה העברית) בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים (שאיננו מהנדס או אדריכל), אשר מילא תפקיד זה בהצלחה רבה וזכה להערכה רבה. אם לא די בכך, גם בעיריית תל-אביב – יפו, העיר השני בגודלה בישראל, ברגעים אלו מנהלת האגף לתכנון העיר (וסגנית מהנדסת העיר) היא מתכנתת ערים ואזורים בעלת תואר בתכנון ערים ואזורים (שאיננה אדריכלית או מהנדסת). אין כל הסבר מניח את הדעת מדוע שונו תנאי המכרז לאותה משרה באופן המונע ממתכנן ערים להתמודד כלל למשרה בתחום התכנון העירוני, שעד רק לאחרונה מולאה ע"י מתכנן ערים.

29. כמפורט בהרחבה בכתב התביעה ולהלן, במקרה דנן דין המכרזים נשוא התובענה **להתבטל** בשל אי חוקיות ואי סבירות תנאי הסף לעניין דרישות השכלה **המונעות מעמדות בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים** ללא הצדקה וללא הגיון, בין היתר, מכל הטעמים הבאים:

29.1. דרישות ההשכלה במכרזים נשוא התובענה לא נקבעו משיקולים ענייניים ועל פניו הינם **בלתי סבירים בעליל** ופוגעים בעקרון השוויון, שכן מונעים מראש מועמדות של בעלי ההשכלה הגבוהה **המתאימה ביותר** למשרות נושא המכרזים.

29.2. דרישות ההשכלה במכרזים נשוא התובענה הינן בלתי חוקיים, שכן יש בהן פגיעה קשה בחופש העיסוק של מתכנני הערים והאזורים בישראל (עד כדי סכנה ממשית להמשך קיום המקצוע בישראל) ללא כל הצדקה עניינית, שלא לתכלית ראויה ובאופן שאיננו מידתי.

29.3. דרישות ההשכלה במכרזים נשוא התובענה מנוגדים מפורשות להוראת תקנה 7 לתקנות העירויות (מכרזים לקבלת עובדים), שכן הם אינם תואמים את דרישות ההשכלה המקובלות ברשויות מקומיות או בשירות המדינה למשרות דומות.

דרישות השכלה במכרזים המונעות התמודדות מתכנני ערים ואזורים הינן בלתי סבירות באופן קיצוני, פוגעות בעקרון השוויון, באינטרס הציבורי ובאיכות התכנון העירוני ועל פניו נקבעו משיקולים זרים ולא ענייניים

30. איגוד המתכננים יטען כי דין המכרזים נשוא התובענה להתבטל מכיוון שדרישות ההשכלה במכרזים, המונעות מראש ממתכנני ערים בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים הגשת מועמדות למשרות בתחום התכנון העירוני, הינן בלתי סבירות באופן קיצוני, אין להן כל הצדקה עניינית והן מפלות לרעה ללא כל הצדקה את ציבור מתכנני הערים והאזורים בישראל.

31. בהתאם לפסיקת בתי המשפט ובתי הדין לעבודה לתנאי סף במכרז לקבלה לעבודה בשירות הציבורי ובכללם דרישות השכלה שתי תכליות: (א) הבטחת הליך תקין תוך שמירה על שוויון בין המועמדים הפוטנציאליים; ו-(ב) מתן אפשרות למעסיק הציבורי לבחור את המועמד המתאים ביותר למשרה.

לפיכך, תנאי הסף ובכללם דרישות השכלה לשרת תכלית זו ולהיקבע **באופן ענייני** בהתאם לדרישות המשרה ומהותה כך שיבטיחו בחירת המועמד **המתאים ביותר** וכן יבטיחו הליך תקין ושמירה על שוויון. דרישות השכלה מצמצמות באופן בלתי סביר באופן קיצוני לא רק פוגעות ללא הצדקה בחופש העיסוק, אלא גם פוגעות באפשרות לבחירת המועמד המתאים ביותר (בשל פסילה מראש בלתי מוצדקת של מועמדים מתאימים) ואף מעלות חשש כבד כי הן נקבעו משיקולים פסולים, כגון ניסיון להתאמת המכרז למועמד מסוים ו/או ניסיון למנוע מראש ממועמד מתאים (כגון עובד קיים בשירות הציבורי) מלהשתתף במכרז. ראה לעניין זה פסיקת בית הדין בארצי לעבודה בעס"ק (ארצי) 26/07 **מדינת ישראל - המשרד לאיכות הסביבה נ' הסתדרות ההנדסאים והטכנאים בישראל** [פורסם בנבו] (11/09/08):

"אך למותר הוא להזכיר כי אין לקבוע תקן, ואין לתפור מכרז, על פי מידותיו של פלוני. השיקולים בקביעתו של תקן, ובהתאמה לכך, קביעתם של תנאי סף במכרז יהיו תמיד כלפי כולי עלמא, כלליים ושוויוניים, שאחרת, נמצא עצמנו חוטאים לעקרון השוויון העומד בבסיס המכרז, ולמטרת המכרז לבחור למשרה את הטוב והראוי שבין המועמדים (עע 107/01 גילה שנער-נציבות שירות המדינה (ניתן ביום 25.4.01, טרם פורסם), עס"ק 400024/98 הסתדרות העובדים החדשה - האיגוד הארצי לקציני הים - צים חברת השיט הישראלי, פד"ע לו 97, בעמ' 120 (פורסם בנבו); להלן - פרשת צים, ראו גם א. ברק, ייחודם של דיני מכרזים לקבלה לעבודה, שנתון משפט העבודה ו', 145).

32. לעניין אופן בחינת סבירות תנאי סף ובפרט דרישות השכלה במכרז למשרה בשירות הציבורי ראה בהחלטת בית הדין האזורי לעבודה בירושלים בפ"ה 47181-09-20 התנועה לאיכות השלטון נ' נציבות שירות המדינה ואח' [פורסם בנבו] (18/11/2020):

"בבחינת סבירות תנאי הסף, ייבחן האם הפגיעה נעשתה לתכלית ראויה, והאם היא מידתית ומקיימת אמות מידה של שמירה על השוויון, התנהגות בתום לב כפי שמחויבת בה רשות מינהלית. לכן, יש לבחון את תכלית המכרז, מהות תנאי הסף, אופי התפקיד והנתונים הנדרשים ממי שצפוי לכהן בו, אופן קבלת ההחלטה על קביעת תנאי הסף, מידת הפגיעה הצפויה במי שאינו עומד בתנאי הסף, לפי העקרונות הנ"ל (עע (ארצי) 382/08 ד"ר נוגה בן מנחם נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (9.7.2009))

במסגרת זו ראוי להבחין בין תנאים הפוגעים במועמדים אפשריים לתפקיד על ידי הצבת רף כניסה גבוה מדי, לבין ניסוח תנאים מינימליים להשגת יעדי ההתקשרות, שאז מונח כובד המשקל על הכרעתה של ועדת המכרזים בין המועמדים השונים, והנמקתה את בחירתה:

"בשלב ראשון על מעצב המכרז לשאול את עצמו לגבי כל דרישה או תנאי שבכוונתו לשלב במכרז אם הם אכן חיוניים להצלחת ההתקשרות או שהם מחמירים עם המציעים יתר על המידה... הדרישות והתנאים המפורטים במכרז צריכים להיות הדרישות והתנאים המינימליים הדרושים להשגתם של יעדי ההתקשרות. הצבת דרישות העולות על הנדרש מהווה פגיעה פוטנציאלית בחופש העיסוק, פגיעה בסיכוי להתקשרות יעילה מבחינה כלכלית ופגיעה בשוויון ההזדמנויות..."[ע' דקל, מכרזים, כרך א', בעמ' 462].

חוסר סבירות דרישות ההשכלה במכרז לתפקיד מנהל אגף לתכנון עיר

33. במקרה דנן, חוסר הסבירות של דרישות ההשכלה של המכרז לתפקיד מנהל אגף תכנון עיר המונעות ממתכנן ערים בעל תואר אקדמי בתכנון ערים מלהתמודד למשרה שכל עניינה תכנון ערים, זועק לשמים.

חוסר הסבירות זועק לשמים במיוחד בהתחשב בעובדה כי מי שכהן במשרה זו בעיריית ירושלים עד לאחרונה היה מתכנן ערים שאינו אדריכל או ומהנדס.

34. בכל הכבוד הראוי, אין כל ספק כי ההשכלה המתאימה ביותר למשרה בכירה הממונה על תכנון העיר היא השכלה אקדמית בתכנון ערים ואזורים, שהיא השכלה ייחודית וספציפית בדיוק לתחום זה, בו נרכש הידע

הרלבנטי ביותר הנדרש להתמודדות עם אתגרי תכנון העיר, שהינו רב תחומי ומורכב. השכלה זו בוודאי מבטיחה את המועמד הטוב ביותר ובוודאי שיותר מהשכלה אקדמית באדריכלות (המתמקדת בעיקר בעיצוב ובינוי המבנה) או בהנדסה אזרחית (שעניינה בעיקר בתכנון ההנדסי של מבנים, כגון חישובי יציבות, ואינם עוסקים כלל בתכנון עיר, לרבות היבטים שונים של קביעת ייעודי קרקע וכד').

35. בתשובת עיריית ירושלים לפניית איגוד המתכננים בנושא זה עלו מספר טענות מופרכות בניסיון להצדקת דרישות הסף המצמצמות (לאדריכלים ומהנדסים בלבד) אשר מוטב היה לו לא היו נטענים כלל.

36. הטענה המופרכת הראשונה שהעלתה עיריית ירושלים היא כי בהתאם לחוק התכנון והבניה סוגי תכניות מתאר מקומיות ותכניות מפורטות ש"חלקן הלא מבוטל כוללות מימד אדריכלי-הנדסי". בכל הכבוד הראוי, טענה זו אינה נכונה ומלמד על חוסר הבנה מוחלט של מקצוע תכנון הערים והאזורים. כאמור לעיל, תכנון ערים הינו מקצוע **אינטר-דיסציפלינרי** (כלומר, רב תחומי) המשלב היבטים רבים בתחומים שונים ובעיקר היבטים חברתיים-סוציולוגיים, היבטים כלכליים, היבטים פרוגרמתי (התאמת צרכי הציבור לצרכי האוכלוסייה), היבטים תנועתיים, היבטים שמאיים, היבטים סביבתיים נופים ואקולוגיים, היבטים בריאותיים, היבטים משפטיים קניינים ומינהליים וגם היבטים של עיצוב ובינוי אדריכלי. לא ברור למה הכוונה כלל במונח "מימד אדריכלי-הנדסי", אך ניתן בהחלט לקבוע כי ההיבט של העיצובי האדריכלי הינו רק היבט אחד מבין כלל השיקולים התכנוניים שצריכים לבוא לידי ביטוי בהליך התכנון ובתוצרי התכנון ובהחלט אינו השיקול המרכזי. יתרה מזאת, היבט זה בדרך כלל בא לידי ביטוי בעיקר בהליך הרישוי ולא בהליך התכנון וכיום בעיקר במסגרת קביעת הנחיות מרחביות עפ"י חוק התכנון והבניה שאינן חלק מתכנית מתאר או תכנית מפורטת. מתכנן הערים והאזורים הוא **בעל ההכשרה המיטבית** לתכלול בין כלל התחומים וההיבטים המורכבים של תכנון תוך ניהול צוות של יועצים רב תחומי הכוללים בין היתר יועץ תנועה, שמאי, יועץ סביבתי, יועץ פרוגרמתי, יועץ משפטי וגם אדריכל ו/או אדריכל נוף. יצויין, בהקשר זה כי דווקא מהנדס לרוב אינו נדרש כלל בהליך התכנון (להבדיל מהליך הרישוי).

כפי שפורט לעיל בהרחבה, מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים עוסקים בישראל בתכנון ערים ובכלל זה בהכנת תכנית מתאר מקומיות ותכניות מפורטות והם נמצאים במשרות הבכירות ביותר במדינה בתחום התכנון העירוני ובכלל זה מנהלת מינהל התכנון, מתכנני מחוזות ומנהלי אגפי ו/או מחלקות תכנון במשרדי ממשלה ורשויות מקומיות וכולם ממלאים משרותיהם בהצלחה ודי בכך בכדי לסתור את הטענה המופרכת בדבר ה"מימד אדריכלי-הנדסי".

37. הטענה המופרכת השניה שהעלתה עיריית ירושלים היא כי "הכשרה הנדסית-אדריכלית מאפשרת אישור וחתימה על תכניות". בכל הכבוד הראוי, גם הכשרה של מתכנן ערים ואזורים מאפשרת אישור וחתימה על תכניות מכוח חוק התכנון והבניה והדבר אף נקבע מפורשות בפסיקת בתי המשפט (ראה עת"מ (מחוזי ירושלים) 20997-03-19 קיימרי נ' יעומ"ש הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ירושלים [לא פורסם] (14/01/2020); עת"מ 8762-08-09 נ' מועצה מקומית כאבול [פורסם בנבו] (28/12/2009) והחלטת ועדת הערר מחוזית מחוז דרום בערר מסי 6081/08 **אבו ג'אנע נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבניה שמעונים ב'** [פורסם בנבו] (15/01/2009)) וזוהי גם עמדת היועץ המשפט לממשלה ומינהל התכנון.

38. הטענה המופרכת השלישית שהעלתה עיריית ירושלים היא שיש להבטיח שלא ייוצר מצב שמנהל אגף תכנון עיר "יימצא בנחיתות מקצועית" למול עובדים אחרים במינהל ואו בעלי מקצוע חיצוניים. טענה זו, ככל שהיא רומזת שמתכנן ערים ואזורים בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים מצוי ב"נחיתות מקצועית" לעומת אדריכלים או מהנדסים, לא רק שהיא חסרת יסוד אלא גם מעליבה ופוגענית. מתכנני ערים ואזורים אינם נחותים מקצועית בתחום התכנון העירוני לבעלי מקצוע אחרים וגם מנהלת מינהל התכנון ומתכנני המחוזות אינם נחותים מקצועית לאדריכלים או מהנדסים. כאמור במדובר במקצועות שונים שכולם מעורבים בתכנון העירוני, אך מתכנן הערים והאזורים הוא בעל ההכשרה הטובה ביותר לעסוק **בהליך התכנון המרחבי** (להבדיל מרישוי הבניה) תוך תכלול הידע הנדרש ממגוון רחב של יועצים מקצועיים שהאדריכל או המהנדס (ככל שנדרש) הוא רק **אחד** מהם.

הטענה מופרכת במיוחד שעה שחלק ניכר מבעלי התפקידים הבכירים בעיריית ירושלים עצמה במינהל התכנון ובכלל **מנהל אגף רישוי** (נושא שבו אכן ה"מימד אדריכלי-הנדסי" הינו מרכזי) ואף מנהל מחלקת רישוי כלל **אינם אדריכלים או מהנדסים**.

39. מכל האמור לעיל עולה כי דרישות ההשכלה במכרז לתפקיד מנהל אגף תכנון עיר המונעות מראש התמודדות בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים הינן בלתי סבירות בעליל (בלשון ההמעטה) וכי הנימוקים שהועלו לדרישות אלו חסרי בסיס ואף תמוהים. חוסר סבירות קיצונית זו אף מעלה חשד כבד כי השיקולים שבגללם שונו תנאי המכרז לעומת מכרז קודם לאותה משרה בדיוק הינם שיקולים זרים, כגון ניסיון פסול למנוע מראש מסגן מנהל האגף שאיננו אדריכל או מהנדס מלהתמודד במכרז.

חוסר הסבירות של תנאי הסף לא רק פוגעים בשוויון על ידי מניעה בלתי מוצדקת מבעלי מקצוע מתאימים מהתמודדות במכרז, אלא אף מביאים לפגיעה קשה באינטרס הציבורי ובכלל זה עלולים אף להביא לפגיעה באיכות התכנון העירוני, שכן הם אינם מאפשרים מראש לועדת המכרזים של העירייה (המשמשת גם כמוסד תכנון) לבחור את המועמד המתאים ביותר לתפקיד שהרי המועמדים המתאימים ביותר מנועים להגיש מועמדות למכרז.

חוסר סבירות דרישות ההשכלה במכרז לתפקיד מנהל אגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי

40. דרישות ההשכלה של המכרז לתפקיד מנהל אגף פיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי מאפשרות התמודדות בעלי תואר אקדמי בכלכלה, משפטים, אדריכלות והנדסה. עם זאת, מתיאור התפקיד ודרישותיו ברור לחלוטין כי תואר אקדמי בתכנון ערים הינו לא פחות רלבנטי ואף מתאים יותר למילוי התפקיד. מדובר בתפקיד שהוגד כחוצה מינהלים ולפיכך על פניו הינו רב תחומי ומחייב הבנה בהיבטים שונים לעיתים **גם** כלכליים, **גם** משפטיים וגם שיקולים תכנוניים רחבים (לאו דווקא אדריכליים או הנדסיים). תואר אקדמי בתכנון ערים הוא בדיוק תואר רב תחומי המשלב ידע והשכלה בתחומים רבים ובכלל זאת כלכלה עירונית, היבטים משפטיים של תכנון, היבטים חברתיים של תכנון (לרבות שיתוף הציבור בתכנון וזיהוי בעלי עניין), היבטים ארגוניים ועוד. חלק ניכר מלימודי תכנון ערים מודגש לתהליך התכנון וגיבוש מדיניות בין היתר על-פי עקרונות התכנון האסטרטגי - דהיינו, ניתוח המצב הקיים, ניתוח חולשות, חוזקות, הזדמנויות ואיומים (ניתוח SWOT), קביעת חזון אסטרטגי, יעדים ומטרות, פיתוח חלופות והערכת חלופות, שילוב הציבור והעלי עניין בהליך ורתימתו לביצוע, קביעת מנגנונים להערכת הביצוע ועדכון התכנון ועוד.

41. בכל הכבוד הראוי, מתשובת עיריית ירושלים לא ברור מדוע בעל תואר בתכנון ערים ואזורים אינו מתאים כביכול לביצוע המשורה וכיצד תואר בתחומים השונים שבדרישות ההשכלה במכרז מתאימים יותר. גם כאן בחרה עיריית ירושלים להתייחס ל"מימד האדריכלי-הנדסי" במסגרת התפקיד לשחרור חסמים בתחום הרישוי, אך לא ברור כיצד תואר בכלכלה למשל קשור לחסמים ברישוי. מנגד, עיריית ירושלים הדגישה את החשיבות לניהול מו"מ עם יזמים וגופים שונים ופיתוח יוזמות עסקיות אך לא מצליחה להסביר כיצד אלו קשורים לתואר אקדמי באדריכלות או בהנדסה.

דרישות ההשכלה במכרזים המנועות התמודדות מתכנני ערים ואזורים פוגעות בחופש העיסוק שלא לתכלית ראויה ובאופן בלתי מידתי

42. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, איגוד המתכננים יוסיף ויטען כי דין המכרזים נשוא התובענה להתבטל גם מכיוון שדרישות ההשכלה במכרזים מהווים פגישה בלתי חוקתית בחופש העיסוק שלא לתכלית ראויה ובאופן בלתי מידתי בניגוד מוחלט להוראות חוק יסוד: חופש העיסוק.

43. קביעת דרישות השכלה כתנאי סף במכרז המנועות מראש ממתכנני ערים ואזורים **בעלי השכלה אקדמית מתאימה** (ואף המתאימה ביותר) להגיש מועמדות למשרות **בתחום התכנון העירוני** פוגעת שלא כדין בזכות היסוד לחופש העיסוק של ציבור מתכנני הערים והאזורים בישראל.

לעניין זה אין אלא להפנות לפסיקת בית הדין הארצי לעבודה בעס"ק (ארצ' 26/07 **מדינת ישראל - המשרד לאיכות הסביבה נ' הסתדרות ההנדסאים והטכנאים בישראל** [פורסם בנבו] (11/09/08):

"אכן, כטענת המשיבה, זכות היסוד לחופש העיסוק כוללת לא רק את הזכות לעבוד בכל עיסוק אלא גם, ובין השאר, "את הזכות להציג מועמדות למשרות פנויות ביחידת המיקוח שבמגזר הציבורי שאליו משתייך העובד". כמו כן כוללת הזכות את האפשרות להתפתח ולהתקדם בתחום המקצועי שבו עוסק העובד (ראו בפרשת צים בעמ' 117). אף נקבע, כי "עובד זכאי להזדמנות שווה והוגנת להציג את מועמדותו במכרזים לתפקידים שבעיניו מהווים קידום. מעסיק המונע מעובד להתקדם במקום העבודה מתוך מניע שרירותי או לא ענייני מפר את זכותו של העובד לחופש העיסוק. יתרה מכך, ברי כי זכותו של העובד לעסוק במקצוע שבחר, תרוקן מתוכן אם היא לא תכלול את האפשרות להתפתח במקצועו ולהתקדם בסולם הדרגות במפעל" (פרשת צים בעמ' 118).

28. הינה כי כן, בהיות המכרז מעצם טיבו קובע כללים להתמודדות על משרה, הוא מגביל את חופש העיסוק של מי שאינו עונה על תנאיו. משמדובר בפגיעה בזכות יסוד, "עלינו לבחון אם הפגיעה נעשתה לתכלית ראויה, ואם היא עומדת במבחני המידתיות הקבועים בפסקת ההגבלה המצויה בס' 4 לחוק יסוד חופש העיסוק. בנוסף עלינו לבחון אם היא עומדת בדרישות השוויון, בחובה להתנהג בתום לב ובכללי המשפט המינהלי" (ראו בפרשת צים שם בעמ' 119).

44. אין חולק כי עצם קביעת דרישות השכלה אקדמית מהווה הגבלה מוצדקת ומידתית על חופש העיסוק, אך הגבלת דרישות ההשכלה האקדמית לתארים באדריכלות, הנדסה, כלכלה ומשפטים בלבד ביחס למשרות בתחום התכנון העירוני איננה לתכלית ראויה, איננה מידתית ולא תבטיח בחירת המועמד הטוב ביותר והמתאים ביותר לתפקיד, **אלא היפוכו של דבר**. כאמור לעיל, בעל תואר בתכנון ערים הינו בעל השכלה אקדמית מתאימה למשרות נשוא המכרז ואף מתאימה יותר מדרישות ההשכלה במכרזים.

יתרה מזאת, מתן לגיטימציה להדרת בעלי תארים אקדמיים בתכנון ערים ממשרות בכירות בתחום התכנון העירוני (ובמיוחד מנהל אגף תכנון עיר) יביא לפגיעה קשה ביותר ובלתי מתקבלת במקצוע תכנון הערים בישראל ועלול להיות לו השלכות רחבות בכל ישראל (במיוחד שעה שמדובר במכרזים בעיר הבירה והעיר הגדולה בישראל) עד כדי מידור מתכנני הערים ממקצוע התכנון ופגיעה במסלולי הלימוד האקדמיים לתכנון ערים באופן שיגרום לפגיעה קשה ובלתי הפיכה באיכות התכנון המרחבי בישראל.

דרישות השכלה במכרזים מנוגדות להוראות תקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים)

45. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, איגוד המתכננים יוסיף ויטען כי דין המכרזים נשוא התובענה להתבטל מכיוון שעל פניו תנאי הסף במכרזים אלו מנוגדים להוראה המפורשת של תקנה 7 לתקנון העיריות (מכרזים לקבלת עובדים) לפיה דרישות ההשכלה והניסיון יהיו ככל האפשר כדרישות ההשכלה והניסיון הנהוגות ברשויות מקומיות או בשירות המדינה למשרות דומות.

46. כמפורט לעיל, דרישות ההשכלה הנהוגות הן ברשויות מקומיות (כולל עיריית ירושלים עצמה!) והן בשירות המדינה למשרות דומות, לרבות מנהלי אגפים ומחלקות בתחום תכנון עיר ובתחום פיתוח אסטרטגי (ואף משרות בכירות יותר), מאפשרות הגשת מועמדות לבעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים.

ביחס למכרז למנהל/ת האגף לתכנון העיר

47. במכרזים בשירות המדינה למנהל מינהל התכנון, מתכנני מחוזות במינהל התכנון במשרד הפנים ובמשרדי ממשלה שונים ומנהלי אגפים בתחומי תכנון שונים במינהל התכנון דרישות ההשכלה הנהוגות כוללות אפשרות להגשת מועמדות על-ידי מתכנן ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים. יתרה מזאת, במרבית המקרים המועמד שנמצא המתאים ביותר לתפקיד וממונה בפועל לתפקיד הינו מתכנן ערים ואזורים שאיננו אדריכל או מהנדס. כך, מנהלת מינהלת הכנון כיום וקודמתה, מרבית מתכנני המחוזות וכמעט כל מנהלי האגפים במטה מינהל התכנון, הינם מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים. כך המצב גם באגפי תכנון במשרדי ממשלה העוסקים בתכנון עירוני ואזורי כגון משרד ההגנה על הסביבה, משרד השיכון והבינוי, משרד התחבורה, משרד החקלאות, משרד התיירות ועוד.

48. כך המצב גם ביחס למכרזים למשרות דומות ברשויות מקומיות אחרות. סגנית מהנדס העיר **ומנהלת האגף לתכנון עיר בעיריית תל-אביב - יפו**, המתכנתת אורלי אראל, הינה מתכנתת ערים ואזורים שאיננה אדריכלית או מהנדסת, אשר מונתה בעקבות מכרז פומבי שדרישות ההשכלה שלו אפשרו הגשת מועמדות ע"י בעל תואר אקדמי בתכנון ערים.

49. בנוסף, גם במכרזים נוספים למנהלי אגפים או מחלקות תכנון שפורסמו ברשויות מקומיות אחרות בשנים האחרונות דרישות ההשכלה מאפשרות הגשת מועמדות ע"י בעל תואר בתכנון ערים ואזורים שאיננו אדריכל או מהנדס, שאף פעמים רבות נמצא כמועד המתאים ביותר. לשם המחשה, מצורפים כנספת ה' לתובענה מספר דוגמאות של מכרזים כאלו:

- מכרז פנימי מס' 243/17 למשרת של מנהל/ת מחלקת תכנון באגף תכנון במנהל ההנדסה – עיריית נתניה. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שנרכש במוסד המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים מחוץ לארץ באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות או תכנון ערים או הנדסאי/ טכנאי רשום בהתאם לסעיף 39 לחוק הנדסאים והטכנאים המוסמכים, התשע"ג-2012 באותם תחומים."
- מכרז פנימי/חיצוני למשרת סגן מהנדס ומנהל מחלקת תכנון בעיריית קרית שמונה משנת 2021. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שנרכש במוסד המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ, באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות או תכנון ערים."
- מכרז פומבי 7/15 למנהל/ת מחלקת תכנון ערים בעיריית רמת השרון. דרישות השכלה: "תואר ראשון לפחות באדריכלות, תכנון ערים או בגיאוגרפיה עירונית. תואר שני יתרון."
- מכרז מס' 98/2019 מנהל/ת מחלקת תכנון ארוך טווח באגף אדריכלות ותכנון עיר בעיריית חולון. דרישות השכלה: "תואר אקדמי מוכר ע"י המל"ג באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות או תכנון ערים. או הנדסאי או טכנאי רשום בהתאם לחוק ההנדסאים והטכנאים המוסמכים."
- מכרז חיצוני מס' 58/2017 למנהל מחלקת תכנון עיר באגף ההנדסה בעיריית ראש העין. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שנרכש במוסד המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ, באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות או תכנון ערים."
- מכרז פומבי מס' 105/20 לתפקיד מנהל מחלקת תכנון באגף התחדשות עירונית בעיריית הוד השרון. דרישות השכלה: "תואר אקדמאי, שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ באחד או יותר מהתחומים הבאים - תכנון ערים, אדריכלות או גאוגרפיה או הנדסאי אדריכלות."
- מכרז מס' 26/20 מנהל תחום תכנון וסגן מנהל אגף תכנון, מינהל ההנדסה בעיריית עכו. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ, באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות, או תכנון ערים."

50. כאמור לעיל, גם בעיריית ירושלים מכרז קודם לאותה משרה בדיוק (מנהל אגף לתכנון עיר) אפשר הגשת מועמדות לבעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים ומי שנבחר לאחר שנמצא כמתאים ביותר לתפקיד וכיהן במשרה במשך שנים רבות (בהצלחה והערכה רבה) הוא מתכנן הערים עופר גריידנגר, שאיננו אדריכל או מהנדס. כלומר, עיריית ירושלים פעלה בניגוד לדרישות ההשכלה המקובלות אצלה ביחס לאותה משרה.

מן הראוי לציין, כי גם בעלי תפקידים נוספים רבים בתחום התכנון ואף בתחום הרישוי בעיריית ירושלים אינם אדריכלים או מהנדסים – כך, מנהל אגף הרישוי, מנהל מחלקת הרישוי, מנהל אגף תחבורה והתשתיות וסגנית מנהל אגף תחבורה ותשתיות בעיריית ירושלים - כולם אינם אדריכלים או מהנדסים.

ביחס למכרז למנהל/ת האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי

51. במכרזים בשירות המדינה וברשויות מקומיות אחרות למשרות דומות לניהול אגף, יחידה או מחלקה בתחום התכנון או פיתוח אסטרטגי דרישת ההשכלה הנהוגות רחבות יותר וכוללות לרוב מגוון רחב של תארים אקדמיים מתחום מדעי החברה ובכל מקרה גם בעלי תואר בתכנון ערים ואזורים.

52. לשם המחשה מצורפים כנספח ו' לתובענה מספר דוגמאות של מכרזים כאלו:

- מכרז חיצוני/פנימי מס' 202/2019 מנהל/ת היחידה לתכנון אסטרטגי בעיריית תל אביב. דרישות השכלה: תואר אקדמי באדריכלות (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים) 1 לימודי סביבה/ גאוגרפיה/כלכלה /סוציולוגיה / מינהל ציבורי/ תחבורה עם התמחות בתכנון ערים או לחלופין תואר שני בתכנון ערים ואזורים או בלימודים אורבניים.
- מכרז פומבי מס' 22/2020 מנהל אגף תכנון אסטרטגי וחדשנות בעיריית אשקלון. דרישות השכלה: "תואר שני שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה או קיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ. יתרון לתארים בתחומים: תכנון ערים, מדעי המדינה, מדעי הסביבה, מנהל ציבורי/מדיניות ציבורית, כלכלה, סוציולוגיה או גאוגרפיה."
- מכרז פנימי/פומבי מס' 85/2019 לתפקיד מנהל/ת אגף תכנון אסטרטגי בעיריית פתח תקוה. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שני שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ. יתרון לתארים בתחומים הבאים: תכנון ערים, מדעי המדינה, מדעי הסביבה, מינהל ציבורי או מדיניות ציבורית, כלכלה, סוציולוגיה או גאוגרפיה."
- מכרז פנימי/חיצוני מס' 4343/02 לתפקיד מנהל/ת אגף תכנון אסטרטגי בעיריית קרית מלאכי דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שני שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ. יתרון לתארים בתחומים הבאים: תכנון ערים, מדעי המדינה, מדעי הסביבה, מינהל ציבורי או מדיניות ציבורית, כלכלה, סוציולוגיה או גאוגרפיה."

מאזן הנוחות נוטה בבירור למתן צו זמני שימנע שינוי המצב וסיכול הדיון בתובענה

53. במקרה דנן מאזן הנוחות נוטה בבירור למתן צו ביניים עד להכרעה בתובענה המונע מינוי למשרות בהתאם למכרזים נשוא התובענה בכדי למנוע יצירת "עובדות בשטח" אשר עלולים לסכל דיון בתובענה לגופה.

54. על פניו, מתן צו ביניים לא יגרום לכל נזק. האגף לתכנון עיר מנוהל כיום ע"י מ"מ שהינו סגן מנהל האגף מזה שנים רבות ועל פניו יכול להמשיך בתפקיד זה לפחות עד להכרעה בתובענה. למיטב ידיעת המבקש, האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי טרם הוקם (אינו מופיע במבנה הארגוני של העירייה כיום) וטרם החל לפעול.

55. מנגד, אי מתן צו הביניים באופן שיסכל את הדין בתובענה עלול לגרום לפגיעה קשה ביותר בשלטון החוק ובאינטרס הציבורי, לפגיעה בלתי מידתית ובלתי ניתנת לתיקון בחופש העיסוק של מתכנני הערים והאזורים ואף עלולות להיות לה השלכות על מקצוע תכנון הערים בכלל בישראל. ככל שתינתן לגיטימציה לעיר הבירה ולעיר הגדולה ישראל להדיר מתכנני ערים ממשרות בכירות בתחום תכנון הערים, הרי שתהינה לכך השלכות הרסניות למקצוע התכנון, למסלולים האקדמיים בתכנון ערים ולאיכות התכנון בישראל בכלל, באופן שיביא בסופו של דבר לפגיעה באיכות חייהם של תושבי המדינה.

סיכום

56. לאור כל האמור לעיל, מתבקש כב' בית הדין להורות כמבוקש ברישא של בקשה זו.

57. בנוסף, מתבקש בית הדין הנכבד לחייב את המשיבה בהוצאות המבקש בהליך זה, לרבות שכ"ט עו"ד כולל מע"מ כחוק.

אשר כהנא, עו"ד ומתכנן ערים

מ.ר. 24486

ב"כ איגוד המתכננים בישראל

תצהיר

אני החתומה מטה, פרופ' נורית אלפסי, נושאת תעודת זהויה שמספרה 056602675, לאחר שהוזהרתי כי עלי להצהיר את האמת וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כך, מצהירה בזאת כדלקמן:

1. אני עושה תצהירי זה לתמיכה בבקשת איגוד המתכננים בישראל לצו ביניים ולצו ארעי במעמד צד אחד האוסר על עיריית ירושלים לבצע מינויים לתפקיד מנהל האגף לתכנון העיר ולתפקיד מנהל האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי בהתאם למכרזים 114/21 ו-115/21 עד להכרעה בתובענה שהוגשה "ע"י איגוד המתכננים בישראל.
2. אני מכהנת כסגנית יו"ר איגוד המתכננים בישראל, ע.ר. מסי 580059004 (להלן: "איגוד המתכננים"). אני מתכנתת ערים במקצועי ובעלת תואר ראשון (B.Sc) בהנדסת תעשייה וניהול ותואר שלישי (Ph.D) בגאוגרפיה ותכנון ערים. אני כיום ראש המגמה לתכנון ערים במחלקה לגיאוגרפיה ופיתוח סביבתי באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
3. איגוד המתכננים הוא הארגון המקצועי המייצג את מתכנני הערים והאזורים בישראל וחברים בו מרבית מתכנני הערים בישראל המתמחים בתחומים שונים של התכנון המרחבי, כגון תכנון פיזי, תכנון חברתי ושיתוף הציבור, תכנון כלכלי ותכנון סביבתי. חברי איגוד המתכננים הינם מתכנני ערים ואזורים בעלי רקע אקדמי מגוון, הכוללים בין בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים וכן אדריכלים בעלי תואר אקדמי או הכשרה וניסיון בתחום תכנון הערים והאזורים. חברי איגוד המתכננים כוללים מתכנני ערים מהמגזר הפרטי, מתכנני ערים מהאקדמיה וכן מתכנני ערים המועסקים במשרדי הממשלה, במוסדות התכנון הארציים והמחוזיים ובוועדות המקומיות לתכנון ולבניה וברשויות המקומיות.
4. איגוד המתכננים בישראל הוקם לפני 55 שנה ופועל כיום כעמותה רשומה וחבר בין היתר בארגון הבינלאומי International Society of City and Regional Planners (ISOCARP).
5. איגוד המתכננים פועל לא רק במטרה לאגד את העוסקים בתכנון ערים אלא פועל, בין היתר, לקידום איכות התכנון המרחבי בישראל, טיפוח ועידוד העשייה התכנונית בדגש על מחויבות לאדם, לסביבה, לחברה ולקהילה ולשיתוף הציבור בפעילות התכנונית. במסגרת פעילות איגוד המתכננים, נוטלים חברי איגוד המתכננים חלק בין היתר בהליכי חקיקה הנוגעים לתכנון ולבניה ובכלל זה הגשת ניירות עמדה לתזכירי חוק, הצעות חוק והשתתפות בדיונים בוועדות הכנסת וכן בישיבות ו"שולחנות עגולים" במינהל התכנון ומשרדי ממשלה בסוגיות מרכזיות בתכנון עיר ואזור ומעמד המתכנן. כמו כן, איגוד המתכננים פונה מזה מספר שנים (בהצלחה רבה) למשרדי ממשלה, רשויות מקומיות וגופים ציבוריים שונים בכל הנוגע למכרזים בתחום תכנון הערים והאזורים המדירים מתכנני ערים ואזורים, שאינם בהכרח אדריכלים או מהנדסים.
6. איגוד המתכננים, כמו איגודים מקצועיים של מתכנני ערים מקבילים במדינות אחרות, עוסק בין היתר בהגדרת לימודי הליבה במסלולי לימוד אקדמיים לתכנון ערים ואזורים בישראל ומתן הכרה בתארים אקדמיים בישראל כתארים בתחום תכנון הערים והאזורים וכן פועל לרישום מתכנני ערים ואזורים ב"פנקס המתכננים", שהינו פנקס וולנטרי שתנאי הרישום שלו נקבעים ע"י איגוד המתכננים.
7. מזה עשרות שנים המקצוע "תכנון ערים ואזורים" מוכר בעולם כולו וגם בישראל כפרופסיה העומדת בפני עצמה, השונה ומאובחנת ממקצועות אחרים כגון אדריכלות או הנדסה. תכנון ערים ואזורים הינו תהליך מורכב, שמטרתו לקבוע מדיניות ואסטרטגיות לפתרון בעיות מורכבות בתחום העיר והאזור והוא כולל התמחויות רבות בתחומים שונים. במשך עשרות שנים התבסס מעמדו של התכנון העירוני והאזורי כמקצוע בפני עצמו והחלו להיפתח בעולם כולו וגם בישראל מסלולי הכשרה נפרדים וייחודיים למתכנני ערים ואזורים, ארגונים מקצועיים נפרדים למתכנני ערים ואזורים והתגבשו כללי אתיקה לעוסקים במקצוע.
8. תהליך התכנון המרחבי שונה ומגוונות הכוללות, בין היתר, כלכלה עירונית ואזורית, גאוגרפיה עירונית ומדיסציפלינות שונות ומגוונות הכוללות, בין היתר, כלכלה עירונית ואזורית, תחבורה, מדיניות ואזורית, איכות הסביבה והנדסת הסביבה, סוציולוגיה, עיצוב עירוני ואדריכלות, תחבורה, מדיניות ציבורית ומינהל, משפט ועוד. תכנון ערים ואזורים יוצא מנקודת המבט של המדיניות הציבורית ולא מתוך נקודת מבט של עיצוב מוצר פיזי.
9. פעמים רבות בתהליך התכנון המרחבי מעורבים בעלי מקצוע שונים מדיסציפלינות שונות, כגון יועץ תנועה, יועץ תשתיות, יועץ סביבתי, אדריכל, אדריכל נוף, יועץ משפטי, שמאי מקרקעין, כלכלן ועוד. בעל המקצוע אשר תפקידו לנצח על מכלול הדיסציפלינות ובעלי המקצוע ולהביא לשילוב הידע מכל

התחומים השונים לכדי תכנית המגבשת את המדיניות הכוללים ביחס לשימושי הקרקע ולפיתוח הוא **מתכנן הערים והאזורים**.

10. מסיבה זו בארץ ובעולם קיימים מסלולים מיוחדים להכשרת מתכנני ערים ואזורים, כדוגמת המסלולים לתואר שני בכמה מהאוניברסיטאות המובילות בישראל. בעולם קיימות למעלה מ-400 אוניברסיטאות המעניקות תארים בתכנון וקיימת פעילות בינלאומית מקצועית ואקדמית עניפה מאוד בתחום זה.

11. בישראל זכו עד כה ארבעה מסלולים אקדמיים בהכרת איגוד המתכננים הישראלי כתארים אקדמיים בתכנון ערים ואזורים הכוללים את כל לימודי הליבה בתחום התכנון הנדרשים להכשרה אקדמית מספקת למקצוע תכנון הערים והאזורים. בהתאם לכך תואר בתכנון ערים ואזורים חייב לכלול לימודי חובה בתאוריות התכנון, לימודים על חוק התכנון והבניה, מבנה מערכת התכנון וההליכים התכנוניים בישראל, לימודי בסיס תיאורטיים בהיבטים פסיים, כלכליים, סביבתיים, חברתיים ופוליטיים הקשורים לתכנון עירוני, הקניית כלים במודלים ושיטות כמותיות ואיכותניות בתכנון וידע במערכות מידע גיאוגרפיות ומיפוי ממוחשב וכן לכל הפחות שני אולפנים (סדנאות תכנון) ליישום פרקטי ואינטגרטיבי של שלושת תחומי הליבה - תיאוריה, תכנים וכלים.

כל המסלולים האקדמיים שקיבלו הכרה בישראל הינם לתואר שני הפתוחים לבעלי תואר אקדמי ראשון בתחומים שונים (בכפוף לביצוע השלמות שונות) וכוללים את התואר השני בתכנון ערים ואזורים בטכניון, תואר שני בגאוגרפיה ותכנון עירוני במסגרת המכון ללימודים עירוניים ואזורים באוניברסיטה העברית, תואר שני בגאוגרפיה ופיתוח סביבתי המגמה לתכנון בתכנון ערים מאוניברסיטת בן גוריון ותואר שני בגאוגרפיה וסביבת האדם - התמחות בלימודי תכנון ועיצוב עירוני - אזורי מאוניברסיטת תל אביב.

12. ברוב המדינות המפותחות בעולם (וישראל ביניהם) קיימת הכרה ברורה של פרופסיה העומדת בפני עצמה, הנקראת תכנון ערים ואזורים, ופועלים ארגונים מקצועיים ייחודיים למקצוע זה שתפקידם לאגד את מתכנני הערים, לקדם את איכות התכנון העירוני ולקדם את מעמד המקצוע ומתכנני הערים והאזורים. כך למשל, בארצות הברית פועל מזה עשרות שנים ה-American Planning Association (APA) המאגד עשרות אלפי מתכנני ערים ואזורים מכל מדינות הפדרציה. בבריטניה ובמדינות נוספות בחבר העמים הבריטי פועל ה-Royal Town Planning Institute (RTPI) מכוח אמנה מלכותית לקידום ואיגוד מתכנני הערים והאזורים ברחבי הממלכה. בקנדה פועל ה-Canadian Institute of Planners (CIP) משנת 1919 ומאגד כ-7,500 מתכנני ערים ואזורים. באוסטרליה פועל ה-Planning Institute of Australia (PIA) המאגד מספר דומה של מתכנני ערים ואזורים. בכל מדינות אלו ההבחנה בין המקצוע "תכנון ערים ואזורים" לבין המקצוע "אדריכלות" הינו ברור ולא קיימת תופעה של ניסיון למנוע ממתכנני הערים האזורים מפעולות בסיסיות בתחום מקצועם או ממילוי משרות בכירות בשירות הציבורי בתחום התכנון העירוני.

13. חלק ניכר מהעוסקים בתכנון ערים ואזורים בארץ הן במגזר הציבורי והן במגזר הפרטי **אינם** אדריכלים או מהנדסים, אלא מתכנני ערים ואזורים בעלי השכלה והכשרה מתאימה ובעלי רקע קודם בתחום הגאוגרפיה, סביבה, אדריכלות, הנדסה, כלכלה, סוציולוגיה, מינהל ציבורי ועוד.

כיום מתכנני ערים ואזורים (שאינם בהכרח אדריכלים או מהנדסים) מצויים **בתפקידים הבכירים ביותר בתחום התכנון בעולם ובישראל**. כך למשל, מנהלת מינהל התכנון במשרד הפנים הנוכחית (המתכנתת דלית זילבר) וקודמתה (המתכנתת בנת שוורץ) הינן בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואינן אדריכליות או מהנדסות. מתכנני מחוזות במינהל התכנון בעבר ובהווה היו והינם מתכננים ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים ובכלל זה מתכנתת המחוז במחוז ירושלים כיום, המתכנתת שירה תלמי בבאי (כמו קודמיה), מתכנן המחוז במחוז מרכז כיום, המתכנן גיא קפלן, מתכנתת המחוז במחוז חיפה כיום, המתכנתת ליאת פלד, מתכנן המחוז במחוז הדרום, המתכנן תומר גוטהלף. יתרה מזאת, חלק ניכר מיורעי ועדות מחוזיות כיום ובעבר הינם מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים כמו המתכנתת שירה ברנד במחוז מרכז והמתכנן איתר בן דוד במחוז חיפה.

בנוסף, מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים ומהנדסים ממלאים משרות בכירות בתחום התכנון העירוני ברשויות מקומיות שונות ובמיוחד רשויות גדולות ובכלל זה סגנית מהנדסת העיר ומנהלת אגף לתכנון עיר בעיריית תל אביב, המתכנתת אורלי אראל. כמו כן, עד לפני מספר חודשים היה מנהל האגף לתכנון העיר בעיריית ירושלים, המתכנן עופר גריידנגר (לשעבר מתכנן מחוז ירושלים וכיום מרצה במכון ללימודים עירוניים ואזורים) מתכנן ערים בעל תואר אקדמי בתכנון ערים שאיננו אדריכל או מהנדס.

14. ביום 11 באפריל 2021 הוציאה עיריית ירושלים הודעה על שני מכרזים חיצוניים לתפקידים בכירים (מנהלי אגפים) במינהל התכנון בעירייה:

14.1. מכרז חיצוני / פנימי מס' 115/21 למנהל/ת האגף לתכנון עיר במינהל התכנון.

14.2. מכרז חיצוני / פנימי מס' 114/21 למנהלת האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי במינהל התכנון.

בשני המכרזים המועד האחרון להגשת מועמדות היה 25/04/2021 - דהיינו שבועיים בלבד לאחר המועד בו הוצאה ההודעה בדבר המכרזים. לעותר לא ידוע אם פורסמו הודעות בדבר המכרזים בלוח המודעות של העירייה ובשני עיתונים כנדרש בסעיף 6 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים), תש"ס-1979.

15. מכרז מס' 115/21 הינו מכרז פומבי למשרת מנהל/ת האגף לתכנון העיר בדרגה 43-45 בדירוג אקדמאים. בהתאם למכרז מטרת התפקיד הינה ניהול, פיתוח והפעלת האגף לתכנון עיר על כל יחידותיו, לצורך ייזום והכנת תכניות לתכנון העיר משלב תכניות המתאר ועד לתכניות מפורטות, תוך התאמתן למרקם העירוני ולתכנון האסטרטגי וייצוג עיריית ירושלים בפני מוסדות התכנון המחוזיים והארציים. תחומי האחריות כוללים גיבוש מדיניות בתחומי התכנון העירוני, ניהול פיקוח ותיאום עבודות האגף, ייעוץ מקצועי להנהלת העירייה ולגורמים שונים בתחומי התכנון העירוני, בקרה על רמת ואיכות השירות המקצועי שניתן ע"י עובדי האגף ובקרה על מערך התכנון והביצוע של פרויקטים ותכניות בתחומי התכנון העירוני.

אין כל ספק, כי לאור תיאור התפקיד, תחומי האחריות והמטלות העיקריות של התפקיד, מדובר בתפקיד בתחום התכנון העירוני שמטבע הדברים צריך להיות ממונה לו מתכנן ערים ואזורים.

עם זאת, לתדהמתנו הרבה, במסגרת הדרישות המקצועיות למשרה נדרש "תואר אקדמי באדריכלות או בהנדסה אזרחית (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים), רצוי תואר שני". במילים אחרות, המכרז למשרת מנהל האגף לתכנון עיר מיועדת אך ורק לאדריכלים ולמהנדסים (אשר השכלתם האקדמית כלל אינה בתחום התכנון העירוני) ומונע מראש ממתכנן ערים ואזורים, שהינו בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים, מלהתמודד כלל למשרה שכל עניינה בתחום התכנון העירוני.

יובהר כבר עתה, כי על פניו תואר אקדמי באדריכלות (ללא תואר שני בתכנון ערים ואזורים) איננו מספק הכשרה אקדמית מספקת לעיסוק בתכנון ערים ואזורים ובכל מקרה תואר אקדמי בהנדסה בוודאי שאינו מספק הכשרה בתכנון עירוני.

העתק ההודעה על מכרז 115/21 מצורף כנספח א' לתצהירי.

16. מכרז מס' 114/21 הינו מכרז פומבי למשרת מנהל האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי במינהל התכנון בדרגה 43-45 בדרוג האקדמאים או שכר כולל (מקביל לדרגת מהל האגף לתכנון עיר). בהתאם לתיאור התפקיד, תחומי האחריות והמטלות העיקריות של התפקיד מדובר במשרה שעניינה המרכזי הינו בסיוע לראש מינהל התכנון בגיבוש מדיניות ופיתוח אסטרטגי עירוני, רובעי ועסקי, "תכלול מערך התכנון והבניה בעיר" בהיבטים ארגוניים ומקצועיים, ייעול תהליכי עבודה במינהל התכנון, ניהול והובלת פרויקטים ותכניות שונות מול יזמים, מתן פתרון לחסמים חוצי מינהל, קידום ופיתוח יוזמות חדשות לפיתוח העיר, סיוע במו"מ מול יזמים וגופים ציבוריים, פרטיים ועסקיים.

אין כל ספק, כי לאור תיאור התפקיד, תחומי האחריות והמטלות העיקריות של התפקיד, מדובר בתפקיד שתואמת להשכלה אקדמית בתחום תכנון הערים ואזורים, אשר כוללת בין היתר לימודי כלכלה עירונית, לימוד אקדמי ומעשי בהכנת תכניות אסטרטגיות, לימוד היבטים משפטיים של תחום דיני תכנון ובניה ועוד. מתכנני ערים ואזורים רבים עוסקים במסגרת עבודתם בתחום התכנון העירוני הן בשירות הציבורי והן במגזר הפרטי בין היתר בהליכי גיבוש מדיניות ציבורית ופיתוח תכניות אסטרטגיות וכן בניהול, ייזום וקידום פרויקטים, לרבות טיפול בהסרת חסמים ארגוניים ובירוקרטים, ניהול מו"מ מול יזמים וגופים ציבוריים, פרטיים ועסקיים ותכלול עבודת צוות מקצועי רב תחומי.

עם זאת, לתדהמתנו הרבה, במסגרת הדרישות המקצועיות למשרה נדרש "תואר אקדמי בכלכלה או תואר אקדמי במשפטים ורישיון ישראלי בתוקף לעריכת דין או תואר אקדמי בהדסה אזרחית או באדריכלות, רצוי תואר שני" במילים אחרות, המכרז למשרת מנהל האגף לפיתוח אסטרטגי מיועדת אך ורק לכלכלנים, עו"ד, אדריכלים ולמהנדסים ומונע מראש ממתכנן ערים ואזורים, שהינו בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים, מלהתמודד כלל למשרה שכל עניינה בתחום הפיתוח העירוני.

לא ברור לי מדוע תארים אקדמיים באדריכלות, בהנדסה, במשפטים או בכלכלה מספקים כביכול הכשרה אקדמית טובה יותר למילוי המשרה מתואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים ועל פניו ספק אם לבעל תואר במשפטים או בכלכלה יש הבנה בקידום פרויקטים מורכבים בתחום התכנון והבניה או אם לבעל תואר אקדמי באדריכלות או בהנדסה הכשרה כלשהי בפיתוח אסטרטגי, פיתוח וקידום יוזמות חדשות לפיתוח העיר, ניהול מו"מ עם יזמים, גופים ציבוריים, פרטיים או עסקיים.

העתק ההודעה על מכרז 114/21 מצורף כנספח ב' לתצהירי.

17. ב-18/04/2021, סמוך לאחר שדבר הוצאת המכרזים הובא לידיעת איגוד המתכננים, פנה איגוד המתכננים לראש עיריית ירושלים בדרישה לתיקון תנאי הסף במכרזים הנייל על-ידי הוספת האפשרות להתמודדות במכרזים גם לבעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים (כלומר, הרחבת תנאי הסף ולא צמצום). מכיוון שלא איגוד המתכננים ידוע שמנהל האגף לתכנון העיר בירושלים עד לאחרונה היה מתכנן ערים שאינו אדריכל או מהנדס (כפי שמנהלת האגף לתכנון עיר בעיריית תל אביב כיום הינה מתכנת ולא אדריכלית או מהנדסת) וכי מנהלי מחלקות או יחידות לתכנון אסטוטגי ברשויות מקומיות רבות הינם מתכנני ערים ואזורים, סבר איגוד המתכננים כי נפלה שגגה שלא במכוון בניסוח המכרזים וכי עיריית ירושלים תודרוז לתקן את השגגה במהרה. איגוד המתכננים אף ביקש הארכת המועד להגשת מועמדות למכרז ואף הציע לסייע לעיריית ירושלים בהפצת המכרזים לכלל חברי איגוד המתכננים לאחר שינוי תנאי הסף בכדי לאפשר לעירייה למנות את המועמדים או המועמדות המתאימים ביותר למשרות הבכירות.

העתק מכתב יו"ר איגוד המתכננים לעיריית ירושלים מיום 18/04/2021 מצורף כנספת ג' לתצהירי.

18. ב-21/04/2021 פנו גם פרופ' גלעד רוזן, מנהל המכון ללימודים עירוניים ואזורים באוניברסיטה העברית, ופרופ' ערן רוזן, מרצה בכיר במכון ללימודים עירוניים באוניברסיטה העברית, לראש עיריית ירושלים ולמהנדס העיר ירושלים והביעו תדהמתם לנוכח העובדה שבין תחומי ההשכלה העומדים בתנאי הסף במכרזים הנייל לא נכללו בעלי תארים אקדמיים בתכנון ערים, שהכשרתם תואמת לגמרי את דרישות התפקיד בשני המכרזים. הדבר עורר הפתעה במיוחד לאור העובדה כי אחד ממסלולי הלימוד האקדמיים בתכנון ערים בישראל פועל מזה שנים רבות דווקא באוניברסיטה העברית בירושלים ובוגריו מכהנים במשרות הבכירות ביותר בשירות הציבורי בתחום התכנון העירוני ובכלל זאת, מנהלת מינהל התכנון לשעבר, מתכנני מחוזות במינהל התכנון ומשרדי ממשלה ומנהלי אגפים ומחלקות בתחום התכנון העירוני ותכנון אסטוטגי ברשויות מקומיות שונות, ובכללם עיריית ירושלים.

העתק מכתבם של פרופ' גלעד רוזן ופרופ' ערן רוזן לראש עיריית ירושלים ולמהנדס העיר ירושלים מיום 21/04/2021 מצורף כנספת ד' לתצהירי.

19. ביום חמישי, ה-22/04/2021 בשעות הצהריים (זמן קצר לפני המועד האחרון להגשת מועמדות במכרזים) התקבל מכתב תשובה של מר חיים גבאי, המשנה למנכ"ל עיריית ירושלים וראש מינהל משאבי אנוש והמינהל העירוני, אשר דחה את פניית איגוד המתכננים לחלוטין בנימוקים וטיעונים מופרכים (העולים כדי עלבון למתכנני הערים) המגלים חוסר הבנה או מודעות למהות מקצוע תכנון הערים והאזורים או לתוכנם של מסלולי ההשכלה האקדמית בתחום תכנון ערים ואזורים.

העתק מכתב עיריית ירושלים מיום 22/04/2021 מצורף כנספת ה' לתצהירי.

20. לאור זאת, החליט איגוד המתכננים להגיש, כעותר ציבורי, את התובענה כנגד תנאי הסף הבלתי סבירים בעליל במכרזים המונועים ללא כל הצדקה ובניגוד לכל הגיון ממתכנני ערים ואזורים להגיש מועמדות למשרות בתחום התכנון העירוני כאשר משרות דומות או מקבילות ברשויות מקומיות אחרות (ואף משרות ביכורת יותר במשרדי ממשלה) מאוישות ע"י מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים ואף בעיריית ירושלים עצמה (מתכנן העיר בתכנון ערים ומשך שנים ועד לאחרונה היה מתכנן ערים שאינו אדריכל או מהנדס) (מתכנן הערים המוערך עופר גריידנגר, כיום מרצה במכון ללימודים עירוניים ואזורים באוניברסיטה העברית). תנאי סף השוללים ממתכנני ערים ואזורים את האפשרות לעסוק במקצועם מהווים פגיעה בלתי מוצדקת ובלתי מידתית בזכות היסוד של חופש העיסוק ומהווים סכנה למקצוע תכנון הערים בישראל.

21. בשל הפגיעה הקשה באינטרס הציבורי והשלכות תנאי הסף במכרזים אלו, במיוחד שעה שמדובר במכרזים של עיר הבירה והעיר הגדולה בישראל, על מקצוע התכנון העירוני בישראל ולאור העובדה כי מתכנני ערים ואזורים (שחלק ניכר מהם עובדים בשירות הציבורי) נרתעים מעימות מול רשות מקומית גדולה מחשש לפרנסתם ולאור העלות הכרוכה בהליכים משפטיים, נאלץ איגוד המתכננים להגיש את התובענה כעותר ציבורי.

22. כמפורט בהרחבה בכתב התביעה ובבקשה לצו ביניים ולצו ארעי, בהתאם ליעוץ משפטי שקיבלתי, במקרה דין זין המכרזים נשוא התובענה להתבטל בשל אי חוקיות ואי סבירות תנאי הסף לעניין דרישות השכלה המונועות מעמדות בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ללא הצדקה וללא הגיון, בין היתר, מכל הטעמים הבאים:

22.1. דרישות ההשכלה במכרזים נשוא התובענה לא נקבעו משיקולים ענייניים ועל פניו הינם בלתי סבירים בעליל ופוגעים בעקרון השוויון, שכן מונעים מראש מועמדות של בעלי ההשכלה הגבוהה המתאימה ביותר למשרות נושא המכרזים.

- 22.2. דרישות ההשכלה במכרזים נשוא התובענה הינן בלתי חוקיים, שכן יש בהן פגיעה קשה בחופש העיסוק של מתכנני הערים והאזורים בישראל (עד כדי סכנה ממשית להמשך קיום המקצוע בישראל) ללא כל הצדקה עניינית, שלא לתכלית ראויה ובאופן שאיננו מידתי.
- 22.3. דרישות ההשכלה במכרזים נשוא התובענה מנוגדים מפורשות להוראת תקנה 7 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים), שכן הם אינם תואמים את דרישות ההשכלה המקובלות ברשויות מקומיות או בשירות המדינה למשרות דומות.
23. במקרה דנן, חוסר הסבירות של דרישות ההשכלה של המכרז לתפקיד מנהל אגף תכנון עיר המונעות ממתכנן ערים בעל תואר אקדמי בתכנון ערים מלהתמודד למשרה שכל עניינה תכנון ערים, זועק לשמים. חוסר הסבירות זועק לשמים במיוחד בהתחשב בעובדה כי מי שכהן במשרה זו בעיריית ירושלים עד לאחרונה היה מתכנן ערים שאינו אדריכל או מהנדס.
24. אין כל ספק כי ההשכלה המתאימה ביותר למשרה בכירה הממונה על תכנון העיר היא השכלה אקדמית בתכנון ערים ואזורים, שהיא השכלה ייחודית וספציפית בדיקת לתחום זה, בו נרכש הידע הדרוש להתמודדות עם אתגרי תכנון העיר, שהינו רב תחומי ומורכב. השכלה זו בוודאי מבטיחה את המועמד הטוב ביותר ובוודאי שיותר מהשכלה אקדמית באדריכלות (המתמקדת בעיקר בעיצוב ובינוי המבנה) או בהנדסה אזרחית (שעניינה בעיקר בתכנון ההנדסי של מבנים, כגון חישובי יציבות, ואינם עוסקים כלל בתכנון עיר, לרבות היבטים שונים של קביעת ייעודי קרקע וכדו').
25. בתשובת עיריית ירושלים לפניית איגוד המתכננים בנושא זה עלו מספר טענות מופרכות בניסיון להצדקת דרישות הסף המצמצמות (לאדריכלים ומהנדסים בלבד), אשר מוטב היה לו לא היו נטענים כלל.
26. הטענה המופרכת הראשונה שהעלתה עיריית ירושלים היא שבהתאם לחוק התכנון והבניה סוגי תכניות מתאר מקומיות ותכניות מפורטות ש"חלקן הלא מבוטל כוללות מימד אדריכלי-הנדסי". בכל הכבוד הראוי, טענה זו אינה נכונה ומלמד על חוסר הבנה מוחלט של מקצוע תכנון הערים והאזורים. כאמור לעיל, תכנון ערים הינו מקצוע אינטר-דיסציפלינרי (כלומר, רב תחומי) המשלב היבטים רבים בתחומים שונים ובעיקר היבטים חברתיים-סוציולוגיים, היבטים כלכליים, היבטים פרוגרמטי (התאמת צרכי הציבור לצרכי האוכלוסייה), היבטים תנועתיים, היבטים שמאיים, היבטים סביבתיים נופים ואקולוגיים, היבטים בריאותיים, היבטים משפטיים קנייניים ומינהליים וגם היבטים של עיצוב ובינוי אדריכלי. לא ברור למה הכוונה כלל במונח "מימד אדריכלי-הנדסי", אך ניתן בהחלט לקבוע כי ההיבט של העיצובי האדריכלי הינו רק היבט אחד מבין כלל השיקולים התכנוניים שצריכים לבוא לידי ביטוי בהליך התכנון ובתוצרי התכנון ובהחלט אינו השיקול המרכזי. יתרה מזאת, היבט זה בדרך כלל בא לידי ביטוי בעיקר בהליך הרישוי ולא בהליך התכנון וכיום בעיקר במסגרת קביעת הנחיות מרחביות עפ"י חוק התכנון והבניה שאינן חלק מתכנית מתאר או תכנית מפורטת. מתכנן הערים והאזורים הוא בעל הכשרה המיטבית לתכלול בין כלל התחומים וההיבטים המורכבים של תכנון תוך ניהול צוות של יועצים רב תחומי הכוללים בין היתר יועץ תנועה, שמאי, יועץ סביבתי, יועץ פרוגרמטי, יועץ משפטי וגם אדריכל ואו אדריכל נוף. יצוין, בהקשר זה כי דווקא מהנדס לרוב אינו נדרש כלל בהליך התכנון (להבדיל מהליך הרישוי).
- מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים עוסקים בישראל בתכנון ערים ובכלל זה בהכנת תכנית מתאר מקומיות ותכניות מפורטות והם נמצאים במשרות הבכירות ביותר במדינה בתחום התכנון העירוני ובכלל זה מנהלת מינהל התכנון, מתכנני מחוזות ומנהלי אגפי ו/או מחלקות תכנון במשרדי ממשלה ורשויות מקומיות וכולם ממלאים משרותיהם בהצלחה ודי בכך בכדי לסתור את הטענה המופרכת בדבר ה"מימד אדריכלי-הנדסי".
27. הטענה המופרכת השניה שהעלתה עיריית ירושלים היא כי "הכשרה הנדסית-אדריכלית מאפשרת אישור וחתימה על תכניות". בכל הכבוד הראוי, גם הכשרה של מתכנן ערים ואזורים מאפשרת אישור וחתימה על תכניות מכוח חוק התכנון והבניה.
28. הטענה המופרכת השלישית שהעלתה עיריית ירושלים היא שיש להבטיח שלא ייוצר מצב שמנהל אגף תכנון עיר "ימצא בנחיתות מקצועית" למול עובדים אחרים במינהל ו/או בעלי מקצוע חיצוניים. טענה זו, ככל שהיא רומזת שמתכנן ערים ואזורים בעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים מצוי ב"נחיתות מקצועית" לעומת אדריכלים או מהנדסים, לא רק שהיא חסרת יסוד אלא גם מעליבה ופוגענית. מתכנני ערים ואזורים אינם נחותים מקצועית בתחום התכנון העירוני לבעלי מקצוע אחרים וגם מנהלת מינהל התכנון ומתכנני המחוזות אינם נחותים מקצועית לאדריכלים או מהנדסים. כאמור במדובר במקצועות שונים שכולם מעורבים בתכנון העירוני, אך מתכנן הערים והאזורים הוא בעל

ההכשרה הטובה ביותר לעסוק **בהליך התכנון המרחבי** (להבדיל מרישוי הבניה) תוך תכלול הידע הנדרש ממגוון רחב של יועצים מקצועיים שהאדריכל או המהנדס (ככל שנדרש) הוא רק אחד מהם.

הטענה מופרכת במיוחד שעה שחלק ניכר מבעלי התפקידים הבכירים בעיריית ירושלים עצמה במינהל התכנון ובכלל **מנהל אגף רישוי** (נושא שבו אכן ה"מימד אדריכלי-הנדסי" הינו מרכזי) ואף מנהל מחלקת רישוי כלל **אינם אדריכלים או מהנדסים**.

29. מכל האמור לעיל עולה כי דרישות ההשכלה במכרז לתפקיד מנהל אגף תכנון עיר המונעות מראש התמודדות בעלי תואר אקדמי בתכנון ערים הינן בלתי סבירות בעליל (בלשון ההמעטה) וכי הנימוקים שהועלו לדרישות אלו חסרי בסיס ואף תמוהים. חוסר סבירות קיצונית זו אף מעלה חשד כבד כי השיקולים שבגללם שונו תנאי המכרז לעומת מכרז קודם לאותה משרה בדיוק הינם שיקולים זרים, כגון ניסיון פסול למנוע מראש מסגן מנהל האגף שאיננו אדריכל או מהנדס מלהתמודד במכרז.

חוסר הסבירות של תנאי הסף לא רק פוגעים בשוויון על ידי מניעה בלתי מוצדקת מבעלי מקצוע מתאימים מהתמודדות במכרז, אלא אף מביאים לפגיעה קשה באינטרס הציבורי ובכלל זה עלולים אף להביא לפגיעה באיכות התכנון העירוני, שכן הם אינם מאפשרים מראש לועדת המכרזים של העירייה (המשמשת גם כמוסד תכנון) לבחור את המועמד המתאים ביותר לתפקיד שהרי המועמדים המתאימים ביותר מנועים להגיש מועמדות למכרז.

30. דרישות ההשכלה של המכרז לתפקיד מנהל אגף פיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי מאפשרות התמודדות בעלי תואר אקדמי בכלכלה, משפטים, אדריכלות והנדסה. עם זאת, מתיאור התפקיד ודרישותיו ברור לחלוטין כי תואר אקדמי בתכנון ערים הינו לא פחות רלבנטי ואף מתאים יותר למילוי התפקיד. מדובר בתפקיד שהוגד כ"חוצה מינהלים" ולפיכך על פניו הינו רב תחומי ומחייב הבנה בהיבטים שונים שהינם לעיתים גם כלכליים, גם משפטיים וגם שיקולים תכנוניים רחבים (לאו דווקא אדריכליים או הנדסיים). תואר אקדמי בתכנון ערים הוא בדיוק תואר רב תחומי המשלב ידע והשכלה בתחומים רבים ובכלל זאת כלכלה עירונית, היבטים משפטיים של תכנון, היבטים חברתיים של תכנון (לרבות שיתוף הציבור בתכנון וזיהוי בעלי עניין), היבטים ארגוניים ועוד. חלק ניכר מלימודי תכנון ערים מודגש לתהליך התכנון וגיבוש מדיניות בין היתר על-פי עקרונות התכנון האסטרטגי - דהיינו, ניתוח המצב הקיים, ניתוח חולשות, חוזקות, הזדמנויות ואיומים (ניתוח SWOT), קביעת חזון אסטרטגי, יעדים ומטרות, פיתוח חלופות והערכת חלופות, שילוב הציבור והעלי עניין בהליך ורתימתו לביצוע, קביעת מנגנונים להערכת הביצוע ועדכון התכנון ועוד.

31. מתשובת עיריית ירושלים לא ברור מדוע בעל תואר בתכנון ערים ואזורים אינו מתאים כביכול לביצוע המשרה וכיצד תואר בתחומים השונים שבדרישות ההשכלה במכרז מתאימים יותר. גם כאן בחרה עיריית ירושלים להתייחס ל"מימד האדריכלי-הנדסי" במסגרת התפקיד לשחרור חסמים בתחום הרישוי, אך לא ברור כיצד תואר בכלכלה למשל קשור לחסמים ברישוי. מנגד, עיריית ירושלים הדגישה את החשיבות לניהול מ"מ עם יזמים וגופים שונים ופיתוח יוזמות עסקיות אך לא מצליחה להסביר כיצד אלו קשורים לתואר אקדמי באדריכלות או בהנדסה.

32. בנוסף, למיטב ידיעתי, דרישות ההשכלה הנהוגות הן ברשויות מקומיות (כולל עיריית ירושלים עצמה!) וכן בשירות המדינה למשרות דומות, לרבות מנהלי אגפים ומחלקות בתחום תכנון עיר ובתחום פיתוח אסטרטגי (ואף משרות בכירות יותר), מאפשרות הגשת מועמדות לבעלי תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים.

33. במכרזים בשירות המדינה למנהל מינהל התכנון, מתכנני מחוזות במינהל התכנון במשרד הפנים ובמשרדי ממשלה שונים ומנהלי אגפים בתחומי תכנון שונים במינהל התכנון דרישות ההשכלה הנהוגות כוללות אפשרות להגשת מועמדות על-ידי מתכנן ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים. יתרה מזאת, במרבית המקרים המועמד שנמצא המתאים ביותר לתפקיד וממונה בפועל לתפקיד הינו מתכנן ערים ואזורים שאיננו אדריכל או מהנדס. כך, מנהלת מינהלת הכנון כיום וקודמתה, מרבית מתכנני המחוזות וכמעט כל מנהלי האגפים במטה מינהל התכנון, הינם מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים. כך המצב גם באגפי תכנון במשרדי ממשלה העוסקים בתכנון עירוני ואזורי כגון משרד ההגנה על הסביבה, משרד השיכון והבנייה, משרד התחבורה, משרד החקלאות, משרד התיירות ועוד.

34. כך המצב, למיטב ידיעתי, גם ביחס למכרזים למשרות דומות ברשויות מקומיות אחרות. סגנית מהנדס העיר ומנהלת האגף לתכנון עיר בעיריית תל-אביב - יפו, המתכנתת אורלי אראל, הינה מתכנתת ערים ואזורים שאיננה אדריכלית או מהנדסת, אשר מונתה בעקבות מכרז פומבי שדרישות ההשכלה שלו אפשרו הגשת מועמדות ע"י בעל תואר אקדמי בתכנון ערים.

35. בנוסף, גם במכרזים נוספים למנהלי אגפים או מחלקות תכנון שפורסמו ברשויות מקומיות אחרות בשנים האחרונות דרישות ההשכלה מאפשרות הגשת מועמדות ע"י בעל תואר בתכנון ערים ואזורים שאיננו אדריכל או מהנדס, שאף פעמים רבות נמצא כמועד המתאים ביותר. לשם המחשה, מצורפים **כנספת ז'** לתצהירי מספר דוגמאות של מכרזים כאלו שהובאו לידיעתי:

- מכרז פנימי מס' 243/17 למשרת של מנהל/ת מחלקת תכנון באגף תכנון במנהל ההנדסה – עיריית נתניה. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שנרכש במוסד המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים מחוץ לארץ באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות או **תכנון ערים** או הנדסאי/ טכנאי רשום בהתאם לסעיף 39 לחוק הנדסאים והטכנאים המוסמכים, התשע"ג-2012 באותם תחומים."
- מכרז פנימי/חיצוני למשרת סגן מהנדס ומנהל מחלקת תכנון בעיריית קרית שמונה משנת 2021. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שנרכש במוסד המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ, באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות או **תכנון ערים**."
- מכרז פומבי 7/15 למנהל/ת מחלקת תכנון ערים בעיריית רמת השרון. דרישות השכלה: "תואר ראשון לפחות באדריכלות, **תכנון ערים** או בגיאוגרפיה עירונית. תואר שני יתרון."
- מכרז מס' 98/2019 מנהל/ת מחלקת תכנון ארוך טווח באגף אדריכלות ותכנון עיר בעיריית חולון. דרישות השכלה: "תואר אקדמי מוכר ע"י המל"ג באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות או **תכנון ערים**. או הנדסאי או טכנאי רשום בהתאם לחוק ההנדסאים והטכנאים המוסמכים."
- מכרז חיצוני מס' 58/2017 למנהל מחלקת תכנון עיר באגף ההנדסה בעיריית ראש העין. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שנרכש במוסד המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ, באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות או **תכנון ערים**."
- מכרז פומבי מס' 105/20 לתפקיד מנהל מחלקת תכנון באגף התחדשות עירונית בעיריית הוד השרון. דרישות השכלה: "תואר אקדמי, שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ באחד או יותר מהתחומים הבאים - **תכנון ערים**, אדריכלות או גאוגרפיה או הנדסאי אדריכלות."
- מכרז מס' 26/20 מנהל תחום תכנון וסגן מנהל אגף תכנון, מינהל ההנדסה בעיריית עכו. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ, באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסה, אדריכלות, או **תכנון ערים**."

36. למיטב ידיעתי, גם בעיריית ירושלים מכרז קודם לאותה משרה בדיוק (מנהל אגף לתכנון עיר) איפשר הגשת מועמדות לבעל תואר אקדמי בתכנון ערים ואזורים ומי שנבחר לאחר שנמצא כמתאים ביותר לתפקיד וכיהן במשרה במשך שנים רבות (בהצלחה והערכה רבה) הוא מתכנן הערים עופר גריינדגר, שאיננו אדריכל או מהנדס. כלומר, עיריית ירושלים פעלה בניגוד לדרישות ההשכלה המקובלות **אצל** ביחס לאותה משרה.

מן הראוי לציין, כי למיטב ידיעתי גם בעלי תפקידים נוספים רבים בתחום התכנון ואף בתחום הרישוי בעיריית ירושלים אינם אדריכלים או מהנדסים – כך, מנהל אגף הרישוי, מנהל מחלקת הרישוי, מנהל אגף תחבורה והתשתיות וסגנית מנהל אגף תחבורה ותשתיות בעיריית ירושלים - **כולם אינם אדריכלים או מהנדסים**.

37. למיטב ידיעתי, במכרזים בשירות המדינה וברשויות מקומיות אחרות למשרות דומות לניהול אגף, יחידה או מחלקה בתחום התכנון או פיתוח אסטרטגי דרישת ההשכלה הנהוגות רחבות יותר וכוללות לרוב מגוון רחב של תארים אקדמיים מתחום מדעי החברה ובכל מקרה גם בעלי תואר בתכנון ערים ואזורים.

38. לשם המחשה מצורפים **כנספת ז'** לתצהירי מספר דוגמאות של מכרזים כאלו שהובאו לידיעתי:

- מכרז חיצוני/פנימי מס' 202/2019 מנהל/ת היחידה לתכנון אסטרטגי בעיריית תל אביב. דרישות השכלה: תואר אקדמי באדריכלות (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים) I לימודי סביבה/ גאוגרפיה/כלכלה /סוציולוגיה / מינהל ציבורי/ תחבורה עם **התמחות בתכנון ערים** או חלופין תואר שני בתכנון ערים ואזורים או בלימודים אורבניים."
- מכרז פומבי מס' 22/2020 מנהל אגף תכנון אסטרטגי וחדשנות בעיריית אשקלון. דרישות השכלה: "תואר שני שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה או קיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ. יתרון לתארים בתחומים: **תכנון ערים**, מדעי המדינה, מדעי הסביבה, מנהל ציבורי/מדיניות ציבורית, כלכלה, סוציולוגיה או גאוגרפיה."
- מכרז פנימי/פומבי מס' 85/2019 לתפקיד מנהל/ת אגף תכנון אסטרטגי בעיריית פתח תקוה. דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שני שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה, או

שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ. יתרון לתארים בתחומים הבאים: תכנון ערים, מדעי המדינה, מדעי הסביבה, מינהל ציבורי או מדיניות ציבורית, כלכלה, סוציולוגיה או גאוגרפיה.

מכרז פנימי/חיצוני מס' 4343/02 לתפקיד מנהל/ת אגף תכנון אסטרטגי בעיריית קרית מלאכי דרישות השכלה: "בעל תואר אקדמי שני שנרכש במוסד המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה, או שקיבל הכרה מהמחלקה להערכת תארים אקדמיים בחוץ לארץ. יתרון לתארים בתחומים הבאים: תכנון ערים, מדעי המדינה, מדעי הסביבה, מינהל ציבורי או מדיניות ציבורית, כלכלה, סוציולוגיה או גאוגרפיה."

39. למיטב ידיעתי, לא יגרם נזק כתוצאה ממתן צו ביניים אשר מונע ביצוע מינויים בהתאם למכרזים נשוא התובענה במיוחד לאור העובדה כי האגף לתכנון העיר מנוהלים כיום ע"י ממלא ממוקם שכיהן שנים רבות כסגן מנהל האגף. האגף לפיתוח אסטרטגי עירוני ועסקי איננו מופיע בתרשים מבנה העירייה באתר עיריית ירושלים ולמיטב הבנתי מדובר באגף חדש שטרם הוקם וטרם החל לפעול. מנגד, אי מתן צו הביניים עלול לאפשר קביעת עובדות בשטח וביצוע מינויים לתפקידים בתחום התכנון העירוני ללא שניתנה כלל האפשרות למתכנני ערים ואזורים להתמודד למשרות אלו. מצב זה עלול לסכל את הדיון בתובענה לגופה ולפגוע באופן קשה ביותר באינטרס הציבורי, שהוא כי המועמד המותאים ביותר אכן ימונה לתפקידים הבכירים בתחום התכנון העירוני באופן שישפר את איכות התכנון העירוני לרווחת כל תושבי העיר.

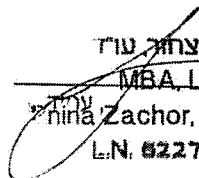
40. אבקש להוסיף כי ככל שלא ינתן צו ביניים באופן שימנע סיכול הדיון בתובענה, עלולות להיות לכך השלכות הרות אסון על מקצוע תכנון הערים והאזורים בישראל כולה, שכן מתן לגיטימציה לעיר הבירה והעיר הגדולה ביותר להדיר מתכנני ערים ואזורים שאינם אדריכלים או מהנדסים מתפקידים בכירים בתחום התכנון יפגע קשות במעמדו של מקצוע התכנון, במסלולי הלימוד האקדמיים בתחום התכנון העירוני באופן שיביא בסופו של דבר גם לפגיעה באיכות התכנון המרחבי בישראל ובאיכות החיים של כל תושבי המדינה.

41. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

פרופ' נורית אלפסי

אישור

אני הח"מ, עו"ד, מאשר בזה כי ביום 29.4.21 הופיע בפני פרופ' נורית אלפסי, שהודחתה בפני באמצעות תעודת זהות שמספרה 056602675, ואחרי שהוחרתה כי עליה להצהיר את האמת וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה את נכונות הצהרתה וחתמה עליה בפני.

פנינה צחור עו"ד
MBA, LLB
Pnina Zachor, Advocate
מ.ר. 62276 L.N.